

TUKUMA NOVADA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒĢIJA 2022.–2042. GADAM

TUKUMS, 2021

APSTIPRINĀTA
ar Tukuma novada domes
27.10.2021. lēmumu (prot. Nr. 21, 2.§)

TUKUMA NOVADA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒĢIJA 2022.–2042. GADAM

Vāka foto: Tukuma novada pašvaldība

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS **4**
1 TUKUMA NOVADA VIZĪTKARTE **6**
2 PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS KOPSAVILKUMS **7**
3 STRATĒĢISKĀ DAĻA **19**
3.1 STRATĒĢISKAIS IETVARS 19
3.2 STRATĒĢISKO MĒRĶU SASNIEGŠANAS RĀDĪTĀJI 21
4 ATBILSTĪBA PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM **23**
5 TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA **25**
5.1 APDZĪVOJUMA STRUKTŪRA UN PRIEKŠLIKUMI ATTĪSTĪBAS CENTRU IZVIETOJUMAM 25
5.2 GALVENIE TRANSPORTA KORIDORI UN TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRA 30
5.3 INŽENIERTEHNISKĀS SISTĒMAS 35
5.4 DABAS TERITORIJU TELPISKĀ STRUKTŪRA 37
5.5 AINAVISKI VĒRTĪGĀS UN KULTŪRVĒSTURISKI NOZĪMĪGĀS TERITORIJAS UN CITAS ĪPAŠAS TERITORIJAS 40
5.6 PRIORITĀRI ATTĪSTĀMĀS TERITORIJAS 44
6 SADARBĪBA AR KAIMIŅU PAŠVALDĪBĀM **49**

SAĪSINĀJUMI UN SKAIDROJUMI

Saīsinājums	Skaidrojums
A	austrumi
AS	akciju sabiedrība
CSP	Centrālā Statistikas pārvalde
D	dienvidi
EiroVelo	EuroVelo ir tālsatiksmes velomaršruti, kas šķērso Eiropu
ES	Eiropas Savienība
EUR	eiro
gs	gadsimts
IP	ilgtermiņa prioritāte
km²	kvadrātkilometri
kv	kilovati
milj.	miljoni
Mwh	megavatstundas
Natura 2000	Eiropas Savienības valstu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēma jeb tīkls, kurā katra dalībvalsts iekļaujas ar savu aizsargājamo teritoriju sistēmu
NMPD	Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
R	rietumi
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SM	stratēģiskais mērķis
t.sk.	tai skaitā
TEN-T	Eiropas transporta tīkls – Eiropas Savienības dzelzceļa, iekšējo ūdensceļu, auto, jūras, gaisa un multimodālā transporta infrastruktūras vienots tīkls
TIC	Tūrisma informācijas centrs
u.c.	un citi
VZD	Valsts zemes dienests
Z	ziemeļi

IEVADS

Tukuma novada ilgtspējīgās attīstības stratēģija 2022–2042 (turpmāk tekstā – stratēģija) ir hierarhiski augstākais pašvaldības ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments, uz kura pamata tiek izstrādāta attīstības programma, teritorijas plānojums, tematiskais plānojums, lokālplānojumi un detālplānojumi. Šis ir pirmais stratēģiskais redzējums Tukuma novadam, kurš Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā ir paplašinājies, apvienojot bijušos Engures, Jaunpils un Kandavas novadus, kā arī pirmais attīstības redzējums, Tukuma novadam iekļaujoties Kurzemes plānošanas reģionā. Stratēģijas izstrādē ir ievērota bijušo novadu pēctecība plānošanā, saskaņotas teritoriju atšķirīgās intereses, ir panākta vienošanās par kopīgu jaunās pašvaldības – Tukuma novada – redzējumu.

Tukuma novada ilgtspējīgās attīstības stratēģija ir izstrādāta, izvērtējot un pārskatot līdzšinējos novadu stratēģiskos mērķus un uzstādījumus, nosakot skaidru, mērķtiecīgu un uz labu rezultātu orientētu rīcību.

Stratēģijas izstrādē ir ievēroti šādi normatīvie akti:

- 2009. gada 1. janvāra likums "Attīstības plānošanas sistēmas likums";
- 2011. gada 13. oktobra likums "Teritorijas attīstības plānošanas likums";
- Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumi Nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" (noteikumi Nr. 628);
- Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumi Nr. 157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" (noteikumi Nr. 157);
- Ministru kabineta 2014. gada 8. jūlijā noteikumi Nr. 392 "Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmas noteikumi" (noteikumi Nr.392);
- 2020. gada 10. jūnija likums Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums.

Ņemot vērā, ka Tukuma novads veidojas no četru novadu attīstības vīzijām, mērķiem un nākotnes uzstādījumiem, stratēģijas izstrādē ir ņemti vērā visi plānošanas sistēmas likumdošanā noteiktie principi, īpaši akcentējot **integrētās pieejas, pēctecības un atklātības principu.**

Savstarpējās saskaņotības principa ievērošanai stratēģijas izstrādes procesā darba grupās tika iesaistītas dažādas sabiedrības grupas, speciālisti, biedrības, uzsverot nepieciešamību jaunizveidotajā Tukuma novadā saglabāt katras vietas – Kandavas, Jaunpils, Engures – identitāti, dabas un kultūrvides vērtības.

Stratēģiskais ietvars paredz **līdzvērtīgu visas teritorijas**, tai skaitā, no centra attālāko vietu attīstību. Līdzvērtīgi domājot par teritoriju attīstību, svarīgi ievērtēt arī ģimenes, bērnu un jauniešu iespējas gan pakalpojumu saņemšanai, gan jēgpilnai brīvā laika pavadīšanai pilsētās un ārpus pilsētām, centriem. Svarīgs stratēģijas izstrādē ir **aktualitātes princips,** šajā plānošanas periodā akcentējot virzību uz klimatneitralitāti, procesu digitalizāciju, zaļu un viedu risinājumu ieviešanu infrastruktūras attīstībā un pārvaldības darbībā. Īpaši svarīga ir sadarbība un mijiedarbība kopīgā attīstības mērķa sasniegšanai gan starp nozarēm, kaimiņu pašvaldībām, gan arī sabiedrības un iedzīvotāju pašorganizēšanās un iesaiste kopienu attīstībā, lēmumu pieņemšanā.

Stratēģija izstrādāta, ievērojot hierarhiski augstāk esošu attīstības plānošanas dokumentu – Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 un Kurzemes plānošanas reģiona attīstības stratēģijas 2030 uzstādījumus.

Stratēģijas uzraudzības kārtība ir noteikta Tukuma novada attīstības programmas stratēģiskajā daļā. Mērķu sasniedzamie rādītāji ir norādīti šajā stratēģijā.

Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādātājs ir jaunizveidotā Tukuma novada pašvaldība un personu apvienība SIA "AC konsultācijas", SIA "Konsorts" – K.Timofejevs, A.Caune, I.Groce, K.Vībane, I.Tomsone, I.Ruperte, I.Freidenfelde, I.Bergs. Stratēģijas izstrādē aktīvi piedalījās Tukuma novada iedzīvotāji, pašvaldības iestāžu speciālisti, aizpildot aptaujas anketas, izsakot viedokļus un ierosinājumus darba grupās, paužot nostāju stratēģijas sabiedriskajās apspriedēs.

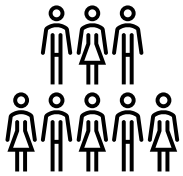
1 TUKUMA NOVADA VIZĪTKARTE

Teritorijas novietojums un platība	Atrodas Latvijas teritorijas centrālajā daļā, Kurzemes reģionā, platība 2448,39 km² (VZD dati uz 01.07.2021.).
Administratīvā struktūra	Izveidots 2021. gada 1. jūlijā, apvienojot bijušos Tukuma, Kandavas, Jaunpils un Engures novadus. Novadu veido 23 teritoriālās vienības, t.sk. divas pilsētas – Tukums un Kandava. Novada administratīvais centrs ir Tukuma pilsēta.
Iedzīvotāji	Iedzīvotāju skaits 2021. gada sākumā (CSP dati) – 44411 (no tiem 62,2% Tukuma novada (27614), 16,8% Kandavas novada (7462), 4,9% Jaunpils novada (2188) un 16,1% Engures novada (7147) iedzīvotāji.
Robežas	Z robežojas ar Baltijas jūru (Rīgas jūras līci), A – Talsu, Kuldīgas un Saldus novadiem, R – Jūrmalu, Mārupes novadu, D – Jelgavas un Dobeles novadiem.
Autoceļi un sasniedzamība	Novadu šķērso autoceļš Rīga–Ventspils (A10).
Izglītība	Novadā atrodas 44 izglītības iestādes, t.sk. 12 pirmsskolas izglītības iestādes (t.sk. 2 privātās), 3 sākumskolas, 12 pamatskolas, 1 speciālās izglītības iestāde, 6 vidusskolas (t.sk. 1 Valsts ģimnāzija), 8 profesionālās ievirzes izglītības iestādes (t.sk. 1 privātā), 1 profesionālās izglītības iestāde un 1 augstākās izglītības iestādes filiāle.
Kultūra	Novadā atrodas 13 akreditēti muzeji, 29 publiskās bibliotēkas, 24 kultūras centri (kultūras nami, tautas nami, kultūras pils, tradīciju zāle), darbojas 161 amatiermākslas kolektīvs.
Veselība	Primāro veselības aprūpi novadā nodrošina 28 ģimenes ārstu praksēs, zobārstniecības pakalpojumus – 13 zobārstniecības iestādēs. SIA "Tukuma slimnīca" un SIA "Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca" sniedz stacionāra pakalpojumus diennakts režīmā. Neatliekamo medicīnisko palīdzību novadā nodrošina divi NMPD brigāžu punkti (Tukumā un Kandavā).
Sports	Novadā atrodas divas sporta skolas (Tukumā un Kandavā), plaša un daudzveidīga sporta infrastruktūra, t.sk. Tukuma ledus halle.
Uzņēmējdarbība un nodarbinātība	Bezdarba līmenis 2020. gada decembrī – 5,8% (NVA). Vadošās nozares: • apstrādes rūpniecība; • lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība; • mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība; • būvniecība. 10 lielākie uzņēmumi pēc neto apgrozījuma: Tukuma Piens AS, Skonto Plan Ltd SIA, Puratos Latvia SIA, Vilomix Baltic SIA, STRABAG SIA, Jaunpils pienotava AS, DEKŠŅI SIA, VĪTOLI AMI SIA, CSK STEEL SIA, AMATNIEKS,SIA. To kopējais apgrozījums – >220 milj. EUR (2020).
Populārākie tūrisma objekti, vietas	Ķemeru Nacionālais parks, dabas parks "Engures ezers" un "Abavas senleja", Viesatu upesloku dabas taka, Jaunmoku pils, Jaunpils pils, Durbes pils un Šlokenbekas muiža, Tukuma un Kandavas vecpilsētas, Tukuma piekraste no Bigauņciema līdz Bērzciemam.
Funkcionālās saites	Nozīmīgākās funkcionālas saites ir ar Jūrmalu, Dobeles novadu, Kuldīgas novadu un Talsu novadu.

2 PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS KOPSAVILKUMS

Attīstības prioritāšu un rīcības virzienu, uzdevumu noteikšanā nozīmīga loma ir esošās situācijas apzināšanai, identificējot novada stiprās un vājās puses, iespējas un draudus. Tādēļ šajā nodaļā īsā, koncentrētā formā ir apkopoti galvenie pašreizējās situācijas analīzes secinājumi, kā arī sniegti SVID analīzes rezultāti.

DEMOGRĀFIJA

Demogrāfiskā situācija reģionā raksturo sociālo ilgtspēju un izaugsmes iespējas. Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem 2021. gada sākumā jaunizveidotajā Tukuma novadā, kurā apvienoti bijušie Engures, Jaunpils, Kandavas un Tukuma novadi, dzīvoja 44411 iedzīvotājs. Kopš 2017. gada sākuma iedzīvotāju skaits jaunizveidotā novada teritorijā ir samazinājies par 1769 iedzīvotājiem jeb 3,8% (PMLP). Latvijā samazinājums šajā periodā bija -2,9%, Kurzemes reģionā -5,0%.

2009. gadā, kad notika iepriekšējā administratīvi teritoriālā reforma, iedzīvotāju skaits jaunizveidotā novada teritorijā bija 51485 (CSP). Periodā līdz 2017. gadam tas samazinājās līdz 46180 iedzīvotājiem jeb par 10,3%. Savukārt kopš 2017. gada sākuma iedzīvotāju skaits jaunizveidotā novada teritorijā ir samazinājies par 1769 iedzīvotājiem jeb 3,8%, līdz ar to var secināt, ka iedzīvotāju sarukuma tendence lēnām, bet tomēr palēninās.

2021. gada sākumā visblīvāk apdzīvots ir bijušais Tukuma novads, kur iedzīvotāju blīvums uz 1km² ir 24 (Engures novadā šis rādītājs ir 20). Ievērojami zemāk blīvums ir Kandavas un Jaunpils novadā – attiecīgi 12 un 11 iedz./km². Kopumā situācija ir līdzīga Kurzemes reģiona vidējam rādītājam 18. Abu novada pilsētu blīvums ir atšķirīgs Tukuma pilsētā – 1256 iedz./km², Kandavas pilsētā – 356 iedz./km² (CSP).

Iedzīvotāju skaita negatīvās izmaiņas ietekmē dabiskā pieauguma un migrācijas saldo rādītāji. Abi šie rādītāji jaunizveidotā Tukuma novada teritorijā kopš 2016. gada ir negatīvi. Lielāks īpatsvars iedzīvotāju skaita samazinājumā, izņemot 2018. un 2020. gadu, ir negatīvajam migrācijas saldo, Latvijā kopumā lielāku īpatsvaru sastāda negatīvais dabiskais pieaugums. Kumulatīvi šajā periodā negatīvais migrācijas saldo gandrīz divkārt pārsniedz negatīvo dabisko pieaugumu.

Diemžēl nelabvēlīgā demogrāfiskā situācija un negatīvās migrācijas tendences, īpaši nomaļākajos pagastos, neļaus izvairīties no tālākas depopulācijas, un sagaidāms (saskaņā ar SIA "Jāņa sēta" prognozēm), ka no 2018. līdz 2030. gadam iedzīvotāju skaits apvienotajā Tukuma novadā saruks par 15,6%.

Turklāt arī demogrāfiskās slodzes līmenis ir nelabvēlīgi augsts – visās apskatītajās teritorijās iedzīvotāju skaits virs darbspējas vecuma būtiski

pārsniedz iedzīvotāju skaitu līdz darbspējas vecumam, kas liecina par iedzīvotāju novecošanos. Demogrāfiskās slodzes līmenis 2021. gadā Engures bija novadā – 650, bijušajā Tukuma novadā 623, Kandavas novadā – 592 un Jaunpils novadā - 577. Salīdzinājumam – vidēji Latvijā šis rādītājs ir 616, Kurzemes reģionā – 635 (CSP).

Viens no būtiskiem iemesliem, kas noteikti neveicina pozitīvas demogrāfiskās tendences, ir labiekārtotu, maksātspējai atbilstošu mājokļu un pirmsskolas izglītības iestāžu trūkums.

IZGLĪTĪBA

Vislielāko īpatsvaru no kopējā iedzīvotāju skaita vecuma grupā virs 15 gadiem 2019. gadā Tukuma novadā veidoja iedzīvotāji ar vispārējo vidējo izglītību (41% (CSP)). Tā arī ir iedzīvotāju daļa, kurai darba tirgū saskaņā ar Ekonomikas ministrijas 2020. gada informatīvo ziņojumu "Par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm" tiek prognozēts vislielākais darbaspēka pārpalikums. Otra riska grupa ir iedzīvotāji ar pamatizglītību, kas veido 21% (CSP) no iedzīvotāju skaita virs 15 gadiem jaunizveidotajā Tukuma novadā.

Jaunizveidotā Tukuma novada izglītības iestāžu tīklu uz 2021./2022. mācību gada sākumu veidoja 44 izglītības iestādes, tai skaitā: 12 pirmsskolas izglītības iestādes (tai skaitā 2 privātās), 3 sākumskolas, 12 pamatskolas, 1 speciālās izglītības iestāde, 6 vidusskolas (tai skaitā 1 Valsts ģimnāzija), 8 profesionālās ievirzes izglītības iestādes (tai skaitā 1 privātā), 1 profesionālās izglītības iestāde un 1 augstākās izglītības iestādes filiāle.

Kopējais bērnu skaits līdz sešu vecumam novadā pēdējo piecu gadu laikā ir pieaudzis un stabilizējas. Ņemot vērā bērnu līdz sešu gadu vecumam skaita dinamiku, var prognozēt, kas izglītojamo skaits periodā līdz 2027. gadam sociāli ekonomiskās situācijas uzlabošanās rezultātā stabilizēsies. Kopumā vērtējot pirmsskolas vecuma bērnu iesaisti pirmsskolas izglītības iestādēs jaunizveidotajā Tukuma novadā 2021./2022. mācību gadā, secināms, ka 56% bērnu apmeklē pirmsskolas izglītības iestādes. Bērnudārzu pieejamības veicināšana ir starp pieciem, pēc iedzīvotāju domām, steidzamākajiem darbiem, kas pašvaldībai jārisina.

Bērnu skaitam jaunizveidotajā Tukuma novadā, kas atbilst pamatizglītības un vidējās izglītības ieguves vecumam, ir tendence samazināties, izņemot bijušo Engures novadu. Demogrāfiskās prognozes un esošais skolu, īpaši vidusskolu klašu piepildījums jaunizveidotajā Tukuma novadā norāda, ka esošais skolu tīkls netiek racionāli izmantots.

Interešu izglītības programmas jaunizveidotajā Tukuma novadā tiek īstenotas visās piecās jomās: kultūrizglītības, sporta izglītības, tehniskās jaunrades, vides izglītības un citās programmās, tomēr akcentēta ir

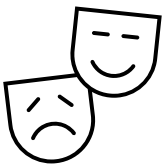
kultūrizglītība. Zema ir skolēnu iesaiste tehniskās jaunrades un vides interešu izglītībā. Bērnu un jauniešu interešu izglītības piedāvājuma attīstīšana iedzīvotāju aptaujā ir minēta kā viens no pieciem steidzamākajiem darbiem.

Jaunizveidotajā Tukuma novadā darbojas viena Izglītības un zinātnes ministrijas pakļautības profesionālās izglītības iestāde PIKC Kandavas Lauksaimniecības tehnikums. Par profesionālās izglītības kvalitāti liecina izglītojamo profesionālās kvalifikācijas eksāmenu rezultāti. Par tehnikuma stipro pusi uzskatāms mūsdienīgs materiāli tehniskais nodrošinājums un atjaunota infrastruktūra, stabila sadarbība ar nozaru organizācijām un uzņēmumiem, profesionāli pedagogi un tas ir vienīgais tehnikums Kurzemes un Zemgales reģionā, kur var iegūt kvalifikāciju "Lauksaimniecības mehanizācijas tehniķis". Profesionālās izglītības programmas piedāvā arī Tukuma novada speciālās izglītības iestāde, kura īsteno speciālo izglītību skolēniem ar īpašām vajadzībām.

Tukumā darbojas viena augstākās izglītības iestāde – Latvijas Universitātes Tukuma filiāle, kas galvenokārt piedāvā ar pedagoģiju saistītas studiju programmas.

Mūžizglītības/pieaugušo izglītības segments Tukuma novadā ir fragmentēts, un pieejamā informācija par pieaugušo izglītības iespējām nesniedz potenciālajiem izglītojamajiem pilnīgu pārskatu par pieaugušo izglītības iespējām. Iedzīvotāju aptaujā kā steidzami darbi atzīmēti pasākumi izglītības veicināšanai iedzīvotājiem 50 gadu vecumā un vecākiem. Uzņēmēju aptauja norāda uz nepieciešamību pilnveidot profesionālo un pieaugušo izglītību atbilstoši darba tirgus pieprasījumam.

KULTŪRA

Jaunizveidotais Tukuma novads ietver plašu un daudzveidīgu kultūras institūciju (26 kultūras centri, 29 bibliotēkas, 13 muzeji un citas kultūrvietas, kā arī 6 kultūrizglītības iestādes) tīklu, tai skaitā arī ārpus novada centra. Lai nodrošinātu iedzīvotājiem kultūras pakalpojumu pieejamību, īpaši pagastos (bibliotēku pakalpojumi un novadpētniecības darbs, kultūras centri kā radošas izpaušanās un amatierkolektīvu darbības vieta), nozīmīgi ir saglabāt esošo kultūras institūciju tīklojumu. Tomēr, ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanos pagastos un kultūras pakalpojumu lietotāju skaita samazināšanās tendenci (neskaitot 2020. gadu un epidemioloģisko situāciju), nepieciešams cita veida skatījums uz kultūras nozaru institūciju lomu un funkcijām, iespējams tās paplašinot un veidojot ciešākus sadarbības un pārvaldības modeļus ar citām nozarēm. Vairumā gadījumu ir nepieciešami ieguldījumi esošajās kultūras institūcijās, neskatoties uz jau līdz šim veiktajiem ieguldījumiem, t.i., jāturpina uzlabot pagastu kultūras centru infrastruktūru un pilnveidot materiāltehnisko bāzi, jāpaplašina infrastruktūra muzeju krājumu eksponēšanai un vēl citi ieguldījumi.

	Jaunizveidotā Tukuma novadā kultūrvēsturiskais mantojums ir kļuvis vēl plašāks. Tas ir identitātē balstīts novada attīstības resurss, bet vienlaikus tas ir arī lielāks izaicinājums tā saglabāšanā, izpētē un pieejamības veicināšanā. Tas ietver gan kultūras pieminekļus, gan novadpētniecības darbu, tradīciju saglabāšanu.
SPORTS UN SABIEDRĪBAS VESELĪBAS VEICINĀŠANA 	Jaunizveidotajā Tukuma novadā ir daudzveidīgas sportošanas, aktīvās atpūtas un augsta sasnieguma sporta iespējas un tam atbilstoša sporta infrastruktūra. Novada pilsētās kopumā ir divas sporta skolas un kopējais audzēkņu skaits ir pieaugošs (1033 audzēkņi 2020./2021.m.g.). Visā novadā aktīvi darbojas sporta klubi un biedrības, kā arī pašvaldības sporta metodiķi, sporta organizatori, kuri ir nozīmīgi aktīvas sporta dzīves norisei pagastos. Novadā ir atjaunota liela daļa no sporta zālēm un stadioniem (tostarp izglītības iestādēs), kuri ir pieejami iedzīvotājiem sportiskām aktivitātēm. Kopumā sportošanas iespējas ārā ir nodrošinātas blīvāk apdzīvotās vietās visā novadā, bet iekštelpās sportošanas iespējas ir pieejamas lielākajā daļā novada teritorijas. Pašvaldība pastāvīgi turpina uzlabot esošo infrastruktūru, lai veicinātu drošu, aktīvu un kvalitatīvu dzīves vidi. Atbilstošas sporta infrastruktūras un fiziskās aktivitātes veicinošas vides pieejamība ir faktors, kas veicina un motivē ne tikai bērnus un jauniešus būt fiziski aktīviem, bet arī pārējo sabiedrību, it īpaši gados vecāku cilvēku pievēršanos aktīvam dzīvesveidam. Būtisks pašvaldību instruments ir veselības veicināšanas projekta aktivitātes, kā ietvaros notiek aktīva dzīvesveida popularizēšana sabiedrībā, tiek rīkoti virkne sporta pasākumu visa gada garumā. Tomēr, neskatoties uz to, atsevišķas iedzīvotāju grupas ir neaktīvas un neiesaistās piedāvātajos pasākumos un aktivitātēs
VESELĪBAS APRŪPE 	Jaunizveidotajā Tukuma novadā 2020. gadā bija nodarbināta 191 ārstniecības persona, no kurām ārsti[1] bija 58, zobārsti – 23 (SPKC). Laika gaitā ārstniecības personu skaits novadā ir samazinājies. Izsakot ārstu skaitu uz 10 tūkst. iedzīvotājiem, Tukuma novadā 2020. gadā šis rādītājs bija 13,1. Salīdzinājumam Latvijā tas bija 33,9, savukārt Kurzemes reģionā – 19,7. Primāro veselības aprūpi 2020. gadā Tukuma novadā nodrošina 28 ģimenes ārstu praksēs (NVD). Ģimenes ārsti un aptiekas pakalpojums jaunizveidotajā Tukuma novadā ir pieejams visu bijušo novadu centros, un arī atsevišķās vietās ārpus šiem centriem, novadā ir arī feldšerpunkti. Tukuma pilsētā ir pieejama diennakts aptieka, kas ir vienīgā šāda veida

[1] Ārsti bez zobārstiem, mutes, sejas un žokļu ķirurgiem, ar stažieriem un rezidentiem.

aptieka 70 km rādiusā no pilsētas. Satraucošākais apstāklis primārajā veselības aprūpē ir ģimenes ārstu novecošanās tendence un nepietiekama paaudžu nomaiņa ģimenes ārstu praksēs.

Neatliekamo medicīnisko palīdzību jaunizveidotajā Tukuma novadā nodrošina divi NMPD brigāžu punkti. Analizējot NMPD savlaicīgi izpildīto īpatsvaru no visiem izsaukumiem dzīvībai un veselībai kritiskos stāvokļos, secināms, ka 2020. gadā jaunizveidotajā Tukuma novadā šis rādītājs bija 82%. Vislielākais izaicinājums ir savlaicīgi apkalpoti izsaukumi bijušajā Jaunpils novadā, kur rādītājs ir būtiski zemāks par vidējo – 2020. gadā vien 56% (SPKC).

Valsts apmaksātus zobārstniecības pakalpojumus 2020. gadā novadā sniedz trīspadsmit zobārstniecības iestādes, no kurām vienai iestādei ir divas pakalpojuma sniegšanas adreses, savukārt privātus zobārstniecības pakalpojumus sniedz 20 speciālisti. Speciālisti pamatā ir koncentrēti Tukuma pilsētā. Arī ambulatoro un stacionāro pakalpojumu sniedzošās iestādes pamatā atrodas Tukuma pilsētā. Stacionāros veselības aprūpes pakalpojumus diennakts režīmā novadā sniedz SIA "Tukuma slimnīca", savukārt dienas stacionāra režīmā – SIA "Irlavas Sarkanā Krusta slimnīcā".

Tukuma novada ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju 2020. gadā bija 3,3, kas ir zemāks rādītājs par vidējo rādītāju Latvijā un Kurzemes reģionā (SPKC). Lielākais izaicinājums attiecībā uz speciālistu apmeklējumiem ir sabiedriskā transporta pieejamība iedzīvotājiem, jo īpaši attālākās novada teritorijās, kā arī finanšu līdzekļu trūkums speciālistu apmeklējumu apmaksāšanai.

Lielai daļai veselības aprūpes iestāžu, t.sk. ģimenes ārstu praksēm, ir akūti nepieciešami ieguldījumi infrastruktūras uzlabošanā un vides pieejamības nodrošināšanā, kā arī energoefektivitātes veicināšanā.

SOCIĀLĀ AIZSARDZĪBA

Jaunizveidotajā Tukuma novadā 2020. gadā bija nodarbināti 165 Sociālajā dienestā un tā pakļautībā esošajās institūcijās strādājošie (LM). No tiem Sociālajā dienestā (t.i., bez sociālo pakalpojumu sniedzējiem institūcijās, kuras ir sociālā dienesta struktūrvienības) strādāja 40 sociālā darba speciālisti jeb 0,9 speciālisti uz 1000 iedzīvotājiem, kas tādējādi neatbilst likumā noteiktajai prasībai nodrošināt vismaz vienu sociālā darba speciālistu uz 1000 iedzīvotājiem (LM). Laika gaitā speciālistu skaits ir sarucis. Nozīmīgākie izaicinājumi ir nepietiekamais sociālā darba speciālistu skaits, kas kavē sociālo pakalpojumu attīstību un apgrūtina to sniegšanu, kā arī speciālistu koncentrēšanās Tukuma pilsētā, kā rezultātā pagastos tos piesaistīt ir sarežģītāk. Izaicinājums ir jaunu speciālistu piesaiste un motivējošu mehānismu radīšana to piesaistei, sociālā darba speciālistu spēja būt elastīgiem savā darbā.

Sociālā palīdzība ir naudas vai mantisks pabalsts, kura piešķiršana balstās uz materiālo resursu novērtēšanu personām (ģimenēm), kurām trūkst līdzekļu pamatvajadzību (ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe un obligātā izglītība) apmierināšanai. Novadā sociālo palīdzību 2020. gadā ir saņēmušas 2057 personas ģimenēs (tie ir 5% no visiem jaunizveidotā Tukuma novada iedzīvotājiem). Kopā sociālajai palīdzībai novads 2020. gadā izlietoja 0,56 milj. EUR. Papildu sociālajai palīdzībai pašvaldība pēc brīvas iniciatīvas nodrošina saviem iedzīvotājiem papildu materiālu un finansiālu atbalstu, kas nav saistīts ar iedzīvotāju materiālo nodrošinātību, kā piemēru var minēt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, brīvpusdienas izglītības iestādēs u.c.

Sociālie pakalpojumi ir pasākumu kopums, kas vērsts uz personu sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu vai uzlabošanu, lai nodrošinātu viņu iekļaušanos sabiedrībā. Novadā 2020. gadā sociālos pakalpojumus saņēma 1603 personas, sociālajiem pakalpojumiem kopā tika izlietoti 2,17 milj. EUR. Pakalpojumiem institūcijā 2020. gadā Tukuma novads izlietoja 34% no visa sociālajiem pakalpojumiem paredzētā budžeta, klientu skaits institūcijā veidoja 11% (LM). Vēlamā tendence novadā nākotnē ir panākt, ka pakalpojumu institūcijā saņēmēju skaits un īpatsvars no visiem sociālo pakalpojumu saņēmējiem samazinās, lai nodrošinātu, ka visiem klientiem būtu iespēja dzīvot sabiedrībā.

Pēdējo gadu laikā Tukuma novadā ir veikti nozīmīgi darbi sabiedrībā balstītu pakalpojumu attīstīšanā, lai sekmētu personu pāreju no dzīves institūcijā uz dzīvi sabiedrībā, kā arī, lai mazinātu iespējamību, ka personas nonāk institūcijās, sniedzot atbalstu ģimenēm. Deinstitucionalizācijas projekta ietvaros ir izveidota specializēto darbnīcu pakalpojuma infrastruktūra personām ar garīga rakstura traucējumiem, dienas aprūpes centra pakalpojuma infrastruktūra personām ar garīga rakstura traucējumiem, grupu dzīvokļu pakalpojumu infrastruktūra, sociālās rehabilitācijas pakalpojuma infrastruktūra bērniem ar funkcionālajiem traucējumiem, atelpas brīža pakalpojums ģimenēm, kurās aug bērns ar funkcionālajiem traucējumiem.

Nākotnē jāturpina nodrošināt iepriekš minētie pakalpojumi, kā arī jāturpina sniegt atbalsta personas pakalpojumu un asistenta personas pakalpojumu. Nepieciešams attīstīt multifunkcionālus kopienas centrus, kuros tuvāk iedzīvotāju dzīvesvietai būtu pieejams dienas centra pakalpojums, sociālā darbinieka konsultācija, sadzīves pakalpojumi, atbalsta grupas, jāturpina sniegt atelpas brīža pakalpojumus, t.sk. attīstot jaunas šī pakalpojuma sniegšanas formas – atelpas brīža pakalpojumu dzīvesvietā. Vienlaikus ar pakalpojumu sniegšanu ir būtiski veikt sociālo pakalpojumu kartēšanu un iedzīvotājiem uzskatāmā, vizuālā veidā sniegt informāciju par pieejamajiem sociālajiem pakalpojumiem,

par to pieteikšanas un saņemšanas kārtību, kā arī kopumā – par pašvaldības īstenoto sociālās aizsardzības politiku. Tāpat sociālo pakalpojumu sniedzošajām iestādēm lielā daļā gadījumu ir nepieciešama ēku energoefektivitātes paaugstināšana, iekštelpu un fasādes atjaunošana, vides pieejamības uzlabošana, kā arī teritorijas labiekārtošana un atjaunošana, jo esošā infrastruktūra ir novecojusi un nav pieejama personām ar kustību ierobežojumiem.

Tukuma novadā ir vairāk nekā 12 tūkst. ģimenes, pusē gadījumu šajās ģimenēs aug bērni un jaunieši līdz 25 gadu vecumam. Gandrīz puse no šīm ģimenēm ir vientuļo vecāku ģimenes. Novada pamatmērķis ir nodrošināt bērna augšanu bioloģiskajā ģimenē. Taču novadā 8% no visiem novada bērniem dzīvo sociālā riska ģimenēs, kuras ir Sociālā dienesta redzeslokā. Ārpusģimenes aprūpē 2020. gada septembrī atradās 235 bērni, no tiem 15 institūcijā, 49 audžuģimenēs, 171 aizbildnībā (Pašvaldības dati). Lai mazinātu gadījumus, kad bērni nonāk ārpusģimenes aprūpē, kā arī sekmētu ģimenēm ar bērniem piemērotas un patīkamas dzīvesvides izveidi, nepieciešams veikt virkni preventīvu darbu kā ar sociālā riska ģimenēm, tā visām novada ģimenēm kopumā. Ir nepieciešams attīstīt konsultācijas, atbalsta grupas, informatīvus pasākumus vecākiem par bērnu audzināšanu un konfliktu risināšanu, nepieciešams nodrošināt ģimenes asistenta pakalpojumu ģimenēm un jauniešiem, kuri bijuši ārpusģimenes aprūpē, ģimenēm, kurās aug bērni ar funkcionālajiem traucējumiem, jāturpina nodrošināt atelpas brīža un atbalsta personas, kā arī asistenta pakalpojumi. Sociāli mazaizsargātākajām grupām nepieciešama izglītošana par pastāvīgai dzīvei nepieciešamajām iemaņām. Lai mazinātu vecāku šķiršanās negatīvo ietekmi uz bērnu psihoemocionālo stāvokli, būtu ieteicams uzlabot preventīvo psihosociālo atbalstu ģimenēm ar bērniem, kurās vecāki ir šķiršanās procesā vai pēc tās.

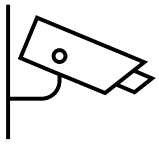
PĀRVALDĪBA

Jaunais Tukuma novads ir izveidots 2021. gada 1. jūlijā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā, apvienojot Tukuma, Kandavas, Engures un Jaunpils novadus. Pašvaldības administratīvais centrs atrodas Tukuma pilsētā. Tukuma novada administrācijas darba kvalitāti nodrošina auditos apstiprinātā atbilstība Kvalitātes vadības sistēmas standarta LVS NE ISO 9001 prasībām. Pašvaldības sniegto pakalpojumu pieejamību Tukuma novada pagastos nodrošina deviņas pagastu pārvaldes, Tukuma novada Kandavas pilsētā, Cēres, Kandavas, Matkules, Vānes, Zantes un Zemītes pagastos nodrošina Kandavas un pagastu apvienība. Tukuma novadā darbojas četri valsts un pašvaldības vienotie klientu apkalpošanas centri.

Būtiska pārvaldības funkcija ir jaunatnes politikas īstenošana. Pašvaldība var radīt pievilcīgu vidi lietderīgā laika pavadīšanai, iesaistīt jauniešus lēmumu pieņemšanā, tādejādi noturot jauno paaudzi tuvāk

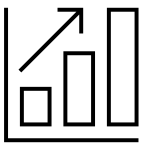
	dzīvesvietai. Kā Latvijā kopumā, tā arī Tukuma novadā jauniešu skaitam ir tendence samazināties. Piecu gadu vislielākais jauniešu skaita kritums ir Jaunpils novadā – 30%, vismazākais bijušajā Tukuma novadā – 19%. Tukuma novadā darbojas Tukuma novada Izglītības pārvaldes Multifunkcionāls jaunatnes iniciatīvu centrs. Bijušajā Kandavas novadā darbojas Multifunkcionālais jaunatnes iniciatīvu centrs "Nagla". Biedrība "Kandavas novada Jauniešiem" strādā ar jauniešiem, cilvēkiem ar īpašajām vajadzībām un viņu ģimenēm, riska ģimenēm, pensionāriem, bērniem, veicina mazākumtautības integrēšanu sabiedrībā. Bijušajā Jaunpils novadā ar jauniešu politikas jautājumiem nodarbojas Jaunpils jauniešu centrs "Jauniešu Jaunpils". Bijušajā Engures novadā strādāja pašvaldības jaunatnes lietu speciālists un sporta un atpūtas pasākumu organizators, kā arī darbā ar jaunatni īstenošanā pastāvīgi iesaistās tādas pašvaldības iestādes kā skolas, kultūras nami, bibliotēkas u.c. Katrā pagasta pārvaldē vienam no speciālistiem pienākumu sarakstā ir iekļauti jaunatnes darba koordinatora pienākumi. Sabiedrības informēšanai un līdzdalībai tiek izmantoti dažādi informācijas resursi un metodes – informatīvie izdevumi, tikšanās, sociālie tīkli un platformas. Novada teritorijā aktīvi darbojas nevalstiskās organizācijas. Atpazīstamības zīmi "Viedais ciems" ir ieguvusi Jaunpils un Engures apkaimes piekraste – tas nozīmē pašvaldības funkciju deleģēšanu, notiek biedrību sadarbība caur pašu veidotu padomi, kas pašorganizē plašu cilvēku loku, kopīgi meklējot risinājumus dzīves vietas kvalitātes uzlabošanai. Lai nodrošinātu digitalizācijas attīstību un e-pakalpojumu pieejamību visā novada teritorijā, nepieciešams ātrgaitas interneta pārklājums. Jāievieš kopīgu informācijas sistēmu jaunajā novadā, datu uzkrāšana un atvērto datu pieejamība. Izaicinājums ir arī paaugstināt digitālās prasmes iedzīvotājiem un speciālistiem. Ātrai pašvaldības un iedzīvotāju saziņai ieviest digitālos rīkus. Efektīvai līdzdalības nodrošināšanai būtiska ir pašvaldības sadarbība ar iedzīvotājiem, jauniešiem un pensionāriem, viedokļu uzklausīšana, vajadzīgas telpas jauniešu brīvā laika pavadīšanai, koprades telpas biedrību darbībai, mazajiem uzņēmējiem; Pārvaldība aptaujās tiek minēta steidzami veicamo darbu sarakstā. Jāuzlabo pašvaldības tēls un jāveido cieņpilna komunikācija gan lēmējvaras, gan iedzīvotāju sadarbībā. Kā būtisku aptaujātie iedzīvotāji uzsver pašvaldības iestāžu darbinieku motivēšanu un saliedēšanu profesionālam darbam, mūsdienīgas un modernas, profesionālas pārvaldības struktūras izveide.
DROŠĪBA	Izvērtējot Latvijas kontekstā, bijušajā Tukuma novadā noziedzīgu nodarījumu skaits uz 10 000 iedzīvotājiem ir mazāks nekā Latvijā

kopumā, skaitliski visos 4 novados kopā sastādot 150,25[2]. Izstrādāts ir Tukuma, Kandavas, Engures, Jaunpils apvienotais Civilās aizsardzības plāns, kura mērķis ir apzināt ārējos un iekšējos riskus un paredzēt civilās aizsardzības pasākumus, lai novērstu vai samazinātu pastāvošos draudus. Tukuma novadā ir vairāki "melnie" satiksmes punkti. Lielākais ceļu satiksmes negadījumu skaits – vairāk nekā puse – reģistrēts tieši bijušā Engures novada Smārdes pagastā. Risku novēršanai ir jāmeklē risinājumi.

Tuvāko gadu izaicinājums ir ieviest viedos risinājumus, lai uzlabotu drošību uz ceļiem – ielu, ciemu apgaismojums. Iedzīvotāji uzskata, ka pašvaldības policija plašāk jāiesaista kāpu zonu aizsardzībā, drošas vides uzturēšanā. Nepieciešama jauna pašvaldības policijas ēka. Iedzīvotāju aptaujās saistībā ar drošības uzlabošanu kā neatliekams darbs minēta autoceļu, ielu, velo un gājēju celiņu infrastruktūras uzlabošana. Sabiedriskās kārtības uzlabošanas aptaujās iedzīvotāji ir uzsvēruši nepieciešamību uzlabot atkritumu apsaimniekošanu publiskās teritorijās, uzraudzīt suņu labturības noteikumu ievērošanu un naktsmiera traucēšanu, pastiprināti veikt kāpu aizsardzību.

EKONOMIKA

Jaunizveidotajā Tukuma novadā saskaņā ar Lursoft datiem kopumā 2019. gadā bija reģistrēti 3 347 komercdarbības veicēji. Tukuma novada kopējā pievienotā ekonomiskā vērtība (PEV) 2017. gadā bija 185,2 milj. EUR un tā sastādīja 1,42% no Latvijas kopējās pievienotās ekonomiskās vērtības. Tukuma novadā vadošās nozares 2017. gadā bija apstrādes rūpniecība (radīja 34% no PEV), lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (19%), mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība (14%), kā arī būvniecība (8%). Šīs nozares kopumā veido 74% no Tukuma novada ekonomikas. Tiešais tūrisma nozares devums Tukuma novada ekonomikā 2017. gadā ir bijis 2,4% (CSP).

Uz 2020. gada beigām bezdarbnieku īpatsvars Tukuma novadā bija 5,8%, kas ir par 0,2% zemāk nekā vidēji Latvijā (CSP). Tukuma novadā strādā aptuveni 51% no Tukuma novada iedzīvotājiem, bet 49% strādā ārpus Tukuma novada (VARAM aprēķins no VSAA datiem par 2018. gadu). Nozīmīgākie darba svārstmigrācijas galapunkti Tukuma novada iedzīvotājiem ir Rīga (~29% no strādājošiem), Pierīgas novadi (5%) un Jūrmala (3%). Pēdējo piecu gadu laikā situācija bezdarba jomā ir bijusi relatīvi stabila un bezdarba pieaugums laikā kopš 2020. gada otrā ceturkšņa ir saistāms ar tiem ierobežojumiem, kas ir ieviesti Covid-19 pandēmijas mazināšanai.

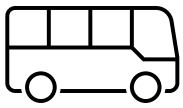
Vidējais bruto atalgojums Tukuma novadā 2020. gadā sasniedza aptuveni 982 EUR (CSP), kas ir par 19% zemāks nekā vidēji Latvijā.

[2] https://data.*stat*.gov.lv/pxweb/lv/OSP_OD/OSP_OD__sociala__likump_tiesas__likump/SKG021.px/

2020. gadā vidējās darba samaksas plaisa starp bijušajiem Engures un Tukuma novadiem un vidējo lielumu Latvijā bija relatīvi neliela un sasniedza attiecīgi 10% un 14%. Bijušo Jaunpils un Kandavas novadu iedzīvotāju ienākumu plaisa salīdzinājumā ar vidējiem lielumiem Latvijā bija daudz nozīmīgāka un 2020. gadā sasniedza attiecīgi 34% un 38%.

Uzņēmēju aptauja 2021. gada maija un jūnija mēnesī rāda salīdzinoši optimistisku ainu. Vismaz 54% no uzņēmējiem plāno savas uzņēmējdarbības attīstību tuvākajos gados, kamēr 24% uzskata, ka situācija ir stabila. Tikai 10% no respondentiem norādīja, ka plāno sašaurināt vai pat likvidēt savu uzņēmējdarbību.

MOBILITĀTE

Tukuma novads ir cieši saistīts ar Rīgas Metropoles areāla funkcionālo telpu, un iekļaujas tās ārējā telpā, līdz ar to nozīmīgas pasažieru plūsmas ir saistītas ar Rīgu un Jūrmalu (ikdienas svārstmigrācija). Mobilitātes piedāvājums Tukumā ir multimodāls, un nodrošina labu savienojumu starp Tukumu, Jūrmalu un Rīgu. Tomēr joprojām galveno lomu spēlē autotransports, jo īpaši privātais autotransports. Nākotnē nepieciešams veicināt multimodālu mobilitātes punktu attīstību plašākā novada teritorijā, jāsekmē tāda sabiedriskā transporta sistēmas attīstība, kura veicina mobilitātes vajadzību apmierināšanu, prioritāri izvēloties nemotorizēto mobilitāti un motorizēto mikromobilitāti īsiem ikdienas braucieniem un pirmajiem / pēdējiem brauciena kilometriem, kā arī jāveicina komforta, ātruma un biežuma ziņā konkurētspējīgāka sabiedriskā transporta attīstība, kur dzelzceļš spēlē mugurkaula lomu, t.sk. perspektīvā Tukuma – Ventspils un Tukuma – Jelgavas virzienos.

Tukuma novads ir pašos pirmsākumos transporta, jo īpaši autotransporta sistēmas *zaļināšanā* – novadā reģistrētas vien dažas elektrotransporta vienības un ir pieejami četri publiskie ātrās elektrouzlādes punkti. Tomēr jāuzsver, ka jau šodien dzelzceļa pārvadājumi ir lokāli klimatneitrāli, t.i., pārvadājumi notiek ar elektrovilcieniem. Nākotnē ir nepieciešama sabiedriskā transporta sistēmas *zaļināšana*, ilgtermiņa perspektīvā – sabiedriskā transporta klimatneitralitāte. Tāpat nepieciešama privātā un komerciālā autotransporta *zaļināšanas* veicināšana vidējā termiņā un klimatneitralitātes veicināšana ilgtermiņā, tai skaitā, bet ne tikai, pašvaldībai iniciējot un īstenojot demonstrācijas un pilotprojektus.

Novada ekonomikas radītie kravu pārvadājumi tiek veikti ar autotransportu, starptautisko kravu pārvadājumu maģistrāles nodrošina gan starptautiskā autotransporta (valsts galvenais autoceļš A10 Rīga – Ventspils) un starptautisko dzelzceļa (līnijās Rīga – Jelgava – Ventspils un Rēzekne – Krustpils – Jelgava – Tukums – Ventspils un arī Jelgava – Glūda – Liepāja) pārvadājumos.

	Novada transporta infrastruktūra ir multimodāla. Dzelzceļa infrastruktūru veido dzelzceļa līniju iecirkņi Torņakalns – Tukums II un Jelgava – Tukums II – Ventspils. Novada autoceļu infrastruktūra ir 1050 km, un to veido valsts galvenie autoceļi A9 Skulte – Liepāja un A10 Rīga – Ventspils un valsts reģionālie, kā arī vietējie un pašvaldību autoceļi un ielas. Autoceļu infrastruktūra ir būtiski uzlabojusies pēdējā desmitgadē. Attiecībā uz mikromobilitāti, nākotnē nepieciešami satiksmes infrastruktūras drošības uzlabojumi, t.sk. drošu veloceļu ierīkošana gar autoceļiem ar lielāko satiksmes intensitāti un Eiro Velo 10 un Eiro Velo 13 maršrutos, kā arī velotelpas attīstība ap lielākajiem attīstības centriem un tajos.
MĀJOKĻI, KOMUNĀLĀ INFRASTRUKTŪRA, 	Jaunizveidotajā Tukuma novadā saskaņā ar CSP datiem uz 2011. gada tautas skaitīšanu bija 21,6 tūkstoši dzīvojamās platības, no kurām 11,8 tūkstoši atradās daudzdzīvokļu ēkās. Aptuveni 32% no visiem mājokļiem ir būvēti laika posmā pirms Otrā pasaules kara. Kopumā daudzdzīvokļu ēkās jaunizveidotajā Tukuma novadā dzīvo aptuveni 22 tūkst. cilvēki. Higiēnas prasībām un iedzīvotāju maksātspējai atbilstošu mājokļu pieejamība ir nozīmīga visā novadā un it īpaši vietās, kur koncentrējās ekonomiskā aktivitāte. Situāciju pasliktina arī esošā dzīvojamā fonda sliktais tehniskais stāvoklis ekspluatācijas beigu termiņu tuvošanās, nepietiekama ēku siltināšanas aktivitāte. Kā īpaša problēma ir identificēta ugunsdrošība daudzdzīvokļu ēkās, kas savulaik ir atteikušās no centralizētās siltumapgādes risinājuma un esošajā situācijā izmanto dažādus risinājumus dzīvokļu apkures nodrošināšanai. Ūdensapgādes un kanalizācijas, kā arī siltumapgādes pakalpojumus Tukuma novadā nodrošina gan pašvaldībai piederošas kapitālsabiedrības, gan privātas kapitālsabiedrības, gan arī pašvaldības iestādes vai struktūrvienības – komunālo pakalpojumu nodaļas. Ūdenssaimniecības pakalpojumi Tukuma novadā tiek sniegti 36 dažādās apdzīvotās vietās, bet centralizētās siltumapgādes sistēmas koncentrējas Tukuma novada pilsētās un lielākajos ciemos. Ūdenssaimniecības sistēmu tehniskais stāvoklis Tukuma novadā ir dažāds. Tās sistēmas, kuru pārbūvei pēdējo 15 gadu laikā ir piesaistīti finanšu resursi no ES finanšu instrumentiem, ir relatīvi labā stāvoklī, taču tās sistēmās, kurās pēdējo gadu laikā nav tikuši veikti ieguldījumi, ir neapmierinošā tehniskā stāvoklī. Kā galvenās sistēmas, kur ir nepieciešami ieguldījumi, ir identificētas ūdenssaimniecības sistēmas Abavnieku, Cēres, Džūkstes, Jaunsātu, Lancenieku, Matkules, Ozolnieku, Pienavas, Sātu, Tumes, Valdeķu, Zantes, Zemītes un Zentenes ciemos. Daļa no centralizētās siltumapgādes sistēmu tīkliem ir

nolietojušies un nav tehniski apmierinošā stāvoklī. Nepieciešami būtiski ieguldījumi siltumtrašu atjaunošanā, lai samazinātu zudumus tajās.

Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus Tukuma novadā sniedz SIA "AAS "Piejūra"". Tukumā darbojas atkritumu šķirošanas-pārkraušanas stacija, bet Kandavā – atkritumu pārkraušanas stacijā. Atkritumu apsaimniekošanas komersantiem (SIA "AAS Piejūra", SIA "Eco Baltia VIDE") piederošie atkritumu dalītās savākšanas punkti ir izvietoti visā Tukuma novada teritorijā. Kopumā novadā publiski pieejami ir 220 atkritumu dalītās savākšanas punkti, t.sk. 117 punkti bijušajā Tukuma novadā, 55 punkti bijušajā Engures novadā, 40 punkti bijušajā Kandavas novadā un 8 punkti bijušajā Jaunpils novadā.

Tukuma novada iedzīvotāji kopumā ir apmierināti ar komunālo infrastruktūru novadā. Iedzīvotāju aptaujā ūdenssaimniecības pakalpojumus pozitīvi novērtēja 65%, atkritumu apsaimniekošanu – 64%, bet siltumapgādes pakalpojumus – 53% no visiem aptaujātajiem respondentiem.

VIDE

Caur Tukuma novada teritoriju tek vairākas upes, lielākās ir Abava, Slocene, Lāčupīte. Novada teritorijā atrodas daļa no Latvijas lielākā ezera – Engures ezera. Tukuma novadam raksturīgs daudzveidīgs reljefs, un ainava ir nozīmīgs dabas resurss. Tukuma novada teritorijā atrodas astoņas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000). Lauksaimniecības zemes un meži ir vērtīgākie Tukuma novada dabas resursi. Novadā ir tādi derīgie izrakteņu kā dolomīts, māls, smilts un grants atradnes, purvos ir ievērojamas kūdras krātuves.

Novadā nav būtisku gaisa piesārņotāju un gaisa kvalitāte ir uzskatāma par labu. Nozīmīgākie stacionārie gaisa piesārņojuma avoti novadā ir uzņēmumi, kas ir saņēmuši A un B kategorijas atļaujas piesārņojošo darbību veikšanai.

Tukuma novadā publiskās ārtelpas uzturēšanu un labiekārtošanu nodrošina pašvaldība ar saviem spēkiem vai arī šis pienākums ir deleģēts pašvaldībai piederošai kapitālsabiedrībai. Publisko ēku un teritoriju infrastruktūra novadā tiek pastāvīgi attīstīta un pēdējo 5 gadu laikā ir realizēti vairāki novadam būtiski projekti. Publiskā ārtelpa kopumā ir labā vai apmierinošā kvalitātē, tomēr nepieciešami vairāki uzlabojumi, jo īpaši, apstādījumu teritoriju uzlabošanā, kā arī ēku un pludmaļu pieejamības nodrošināšanā.

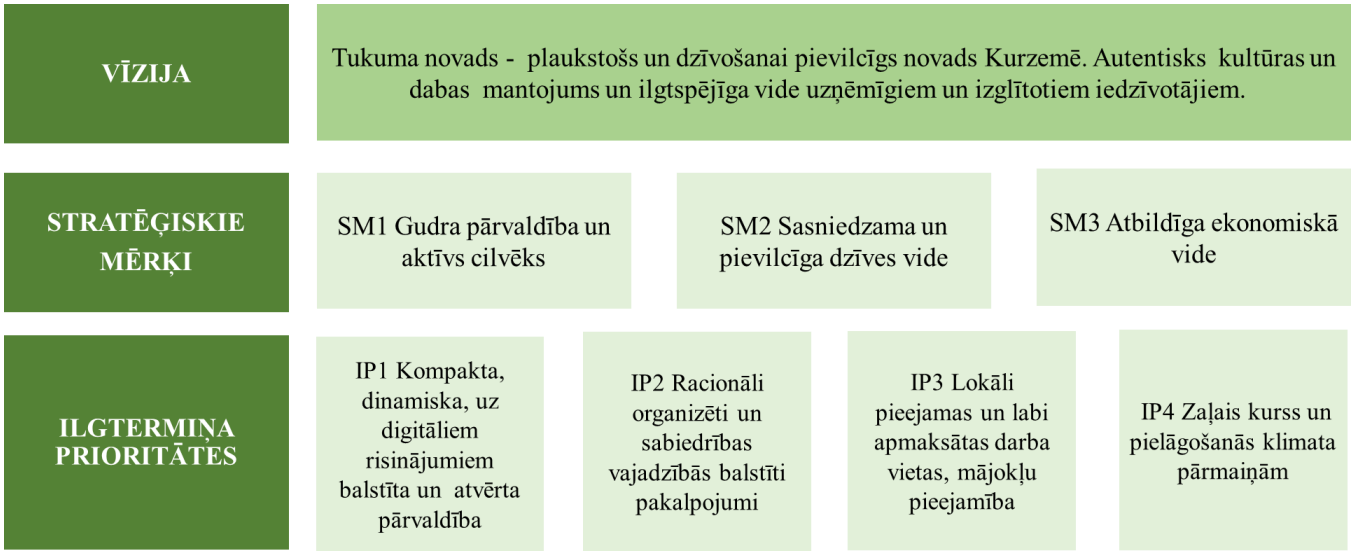
2021. gada maijā un jūnijā veiktās Tukuma novada iedzīvotāju aptaujas rezultāti norāda, ka iedzīvotāju viedoklis dažādos jautājumos par apdzīvojamo vidi novadā ir salīdzinoši pozitīvs. Publiskās ārtelpas un vides labiekārtojumu un sakoptību pozitīvi vērtē 82% no respondentiem, bet rūpes par vides kvalitāti, t.sk. piesārņojuma mazināšanas kontekstā, pozitīvi vērtē 58% respondentu.

3 STRATĒĢISKĀ DAĻA

3.1 STRATĒĢISKAIS IETVARS

Tukuma novada stratēģiskajā daļā ietverts pašvaldības ilgtermiņa attīstības redzējums – vīzija, stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa prioritātes.

3.1. ilustrācija. Tukuma novada stratēģiskais ietvars

Cilvēks, vietējā kopiena un ģimenes ir novada galvenais attīstības resurss, bērni un jaunatne – novada investīcija nākotnē, tāpēc vīzijā būtiska loma veltīta dzīvošanai pievilcīgā dzīves vidē. Tukuma novada attīstības vīzija ietver visu novadu veidojošo teritoriju vērtības, attīstības iespējas un autentiskās atšķirības zīmolus. Pirmo reizi Tukuma novads vienojas par **Kurzemes identitāti.**

AUTENTISKAIS KULTŪRAS MANTOJUMS

Tukuma novada teritorija ir bagāta ar kultūrvēsturiskā mantojuma objektiem – kompleksām apbūves un tās vides kopām, Kurzemes reģionam raksturīgajiem ainaviskiem ceļiem. Autentiskais kultūras mantojums ietver Tukuma vecpilsētu – 14.–18. gs. plānojums un ēku arhitektūra Tukuma vecpilsētā, kā arī Kandavas vecpilsētu kā 18.–20. gs. valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekli. Novadā atrodas daudzas pilis un muižas. Nozīmīgākie kultūrvēsturiskie objekti novadā ir Jaunpils pils, Durbes pils, Jaunmoku pils, Kukšu muiža, Lestenes Brāļu kapu komplekss. Neatņemams kultūrvēsturiskā mantojuma elements ir novada baznīcas.

AUTENTISKAIS DABAS MANTOJUMS

Autentiskais dabas mantojums ir Engure Baltijas jūras līča piekrastē, unikālās zvejniekciemu apdzīvotās vietas, piejūras meži. Teritorijas Baltijas jūras līča piekrastē uzskatāmas par nacionālo vērtību. Tukuma novads ietver dabas aizsargājamās teritorijas, atpazīstamākās – Ķemeru Nacionālais parks, Abavas

senleja, Engures ezers. Autentiskais dabas mantojums ir rekreācijas resurss un vide uzņēmīgai dabas un ekonomiskās attīstības mijiedarbībai.

ILGTSPĒJĪGA VIDE CILVĒKA LABKLĀJĪBAI

Cilvēka uzņēmība un dabas vērtības, kultūrainava veido pievilcīgu, zaļu un drošu dzīves vidi. Novada sasniedzamība, infrastruktūras, dabas resursu nodrošinājums ir iespējas ekonomiskajām aktivitātēm un daba vietu radīšanai.

Vīzijas sasniegšanai ir noteikti trīs stratēģiskie mērķi, kas ietver svarīgākos atslēgas vārdus: Cilvēks. Sasniedzama un pievilcīga vide. Ekonomika.

SM1 GUDRA PĀRVALDĪBA UN AKTĪVS CILVĒKS

Tukuma novada iedzīvotāji ir noteicošā novada vērtība – dzīvojošo un strādājošo cilvēku spējas, zināšanas un uzņēmība spēs nodrošināt veiksmīgu novada attīstību. Nozīmīga ir jaunā paaudze un tās noturēšana novadā, jo tā veidos novada attīstību nākotnē, kā arī ģimenes ar bērniem un to atbalsts, pakalpojumu pieejamība. Tāpēc stratēģiskais mērķis ir vērts uz gudru un viedu pārvaldību, lai nodrošinātu Tukuma novada attīstību, šajā procesā iesaistot sabiedrību, aktivizējot kopienu un kopīgi radot ceļus vīzijas sasniegšanai. Gudrā pārvaldībā būtiska loma ir dažādu sabiedrības grupu, jo īpaši ģimeņu, vajadzību apkopošanai, lai izzinātu iedzīvotāju vajadzības un rastu tām vispiemērotākos atbalsta mehānismus.

SM2 SASNIEDZAMA UN PIEVILCĪGA DZĪVES VIDE

Mērķis paredz radīt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no dzīves vietas. Tukuma novads ir bagāts ar augstvērtīgiem tūrisma un rekreācijas resursiem, bagātu kultūrvēsturisko materiālo un nemateriālo mantojumu. Mērķa ietvaros ir paredzētas darbības pakalpojumu, vides uzlabošanai. Racionāla dabas un kultūras mantojuma resursu izmantošanu rada pievienoto vērtību dzīves videi, ir resurss ekonomiskajai aktivitātei. Nodrošinot pievilcīgu, drošu, sasniedzamu un kvalitatīvu dzīves vidi, tiek saglabāta teritorijas apdzīvotība. Šī mērķa ietvaros ir paredzēts līdzvērtīgi nodrošināt novada sasniedzamību, saglabājot, uzturot un izmantojot vietas unikālās vērtības, kultūrainavu, tradīcijas, dabas mantojumu rekreācijai, dzīves vietas izvēlei par labu Tukuma novadam.

SM3 ATBILDĪGA EKONOMISKĀ VIDE

Samazinoties ekonomiski aktīvajam iedzīvotāju skaitam, pašvaldības aizvien vairāk konkurēs ne tikai par jaunu iedzīvotāju piesaisti, bet arī pastāvīgo iedzīvotāju noturēšanu. Tukuma novada pilsētās un ciemos svarīgākais būs saglabāt un vairot pievilcīgus apstākļus dzīvošanai, strādāšanai un brīvā laika pavadīšanai. Apdzīvoto vietu pievilcība noteiks to konkurētspēju trīs būtiskās jomās: pastāvīgo iedzīvotāju, uzņēmējdarbības un tūristu piesaistē.

Tukuma novada ilgtermiņa prioritātes ir svarīgākie novada attīstības virzieni, kas sekmē stratēģisko mērķu sasniegšanu. Stratēģijas prioritātes ir saistītas ar nacionālajā līmenī un reģionālā līmenī noteiktajiem attīstības mērķiem un prioritātēm.

IP1 KOMPAKTA, DINAMISKA, UZ DIGITĀLIEM RISINĀJUMIEM BALSTĪTA UN ATVĒRTA PĀRVALDĪBA

Ilgtermiņa prioritāte vērsta, lai izveidotu efektīvu, profesionālu un atvērtu pārvaldību. Digitālie risinājumi ir saprotami un pieejami visām iedzīvotāju grupām. Īpašas darbības tiek paredzētas ģimenēm ar bērniem, bērnu un jauniešu attīstoša, jēgpilna brīvā laika pavadīšanai. Tiek īstenoti pasākumi iedzīvotāju digitālo prasmju paaugstināšana. Darbojas aktīvas vietējās kopienas, kuru idejas atbalsta pašvaldība. Sabiedrība saprot un iesaistās, līdzdarbojas savas dzīvesvietas attīstībā un lēmumu pieņemšanā.

IP2 RACIONĀLI ORGANIZĒTI UN SABIEDRĪBAS VAJADZĪBĀS BALSTĪTI PAKALPOJUMI

Ilgtermiņa prioritāte ir rūpīgi plānoti ieguldījumi ar mērķi palielināt novada cilvēkresursu kapitālu, lai tas netiktu zaudēts neatbilstošas sociālās infrastruktūras izglītības, kultūras, sociālo pakalpojumu, aktīva un veselīga dzīvesveida iespēju trūkumu dēļ. Rūpīgi plānotas un kvalitatīvi īstenotas aktivitātes izglītības sistēmas pilnveidei, sociālās drošības uzlabošanai, ieguldījumiem kultūras, sporta, sociālajā infrastruktūrā būtiski uzlabos novada pievilcību un ļaus īstenot katra iedzīvotāja potenciālu.

IP3 LOKĀLI PIEEJAMAS UN LABI APMAKSĀTAS DARBA VIETAS, MĀJOKĻU PIEEJAMĪBA

Tukuma novada teritorijas attīstības pamats ir tās iedzīvotāji, tādēļ šī prioritāte ir vērsta uz pievilcīgas dzīves un darba vides veidošanu, kas savukārt ir priekšnoteikums Tukuma novada un Kurzemes reģiona ekonomiskajai izaugsmei. Latvijas cilvēku galvenās pamatvajadzības ir kvalitatīvs un pieejams mājoklis, iespējas strādāt un nopelnīt, kā arī dzīvot drošā un tīrā vidē.

IP4 ZAĻAIS KURSS UN PIELĀGOŠANĀS KLIMATA PĀRMAIŅĀM

Prioritāte vērsta uz videi draudzīgu pasākumu ieviešanu. Energoefektivitāte, plānveidīga pielāgošanās klimata pārmaiņu radītājiem riskiem. Energoefektīvs mājoklis, viedi risinājumu satiksmes drošībā, satiksmes regulēšanā, sabiedriskajā transportā.

Tukuma novada ilgtermiņa attīstības mērķi, prioritātes un rīcības ir integrētas, akcentējot gan pārnozaru rīcības, gan sadarbību, orientētas uz cilvēku un sabiedrības lomu, samazinoties demogrāfiskajiem rādītājiem. Lai sasniegtu labāku dzīves kvalitāti, nepieciešams daudzveidīgu jomu kopdarbs, iezīmējot atsevišķas būtiskas izmaiņas veicinošas aktivitātes[3].

3.2 STRATĒĢISKO MĒRĶU SASNIEGŠANAS RĀDĪTĀJI

Lai izvērtētu kā stratēģijas darbības periodā tiek sasniegti mērķi, ir noteikti salīdzināmie rādītāji. Pats svarīgākais ir cilvēks – demogrāfiskās izmaiņas, bērnu un jauniešu skaits, migrācijas rādītāji. Tie norāda, cik pievilcīga vide novadā ir dzīvošanai un darbam, iespējas nodrošināt labklājību un saņemt nepieciešamus un kvalitatīvus pakalpojumus.

[3] Kurzeme 2030.

Stratēģijas darbības laikā nepieciešams saglabāt dabas vērtības – īpaši aizsargājamās teritorijas *Natura 2000* tīklā. Pasaules valstīm ir būtiski rādītāji klimata radīto pārmaiņu virzienā, tāpēc arī šis rādītājs ir jāvērtē ilgtermiņā. Rādītāji ir izkārtoti atbilstoši trim noteiktajiem mērķiem.

Rādītājs	Bāzes vērtība 2020	2028	2042
SM1 Gudra pārvaldība un aktīvs cilvēks			
Iedzīvotāju skaits (CSP)	44,4 tūkst.	40 tūkst.	37 tūkst.
Dzimušo skaits (CSP)	278	270	265
Bērni līdz 15 gadu un jaunieši līdz 24 gadu vecumam, skaits (CSP)	11,9 tūkst.	vismaz 11 tūkst.	vismaz 11 tūkst.
Darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits	62% (2021)	vismaz 62%	vismaz 62%
Viedo ciemu skaits	2	6	9
Nevalstisko organizāciju skaits	484	+10%	+10%
Iedzīvotāju aktivitāte pašvaldību vēlēšanās	33,02%	45%	65%
SM2 Sasniedzama un pievilcīga dzīves vide			
***Natura 2000* teritoriju skaits**	8	8	8
Teritorijas attīstības indekss	0,191 (Jaunpils) 0,089 (Engure) 0,041 (Tukums) -1,140 (Kandava)	0–0,2	0,1–0,3
Reģistrēto elektroautomašīnu skaits	7	vismaz 150	vismaz 4000
Reģionālas nozīmes mobilitātes punkti	0	2	3
Vietējās nozīmes mobilitātes punkti	0	3	5
Enerģijas patēriņu samazinājums pašvaldības ēkās un iekārtās	na	mīnus 20% pret 2018. gadu	mīnus 40% pret 2018. gadu
Enerģijas patēriņa samazinājumu mājokļu sektorā	na	mīnus 5% pret 2018. gadu	mīnus 10% pret 2018. gadu
Oglekļa dioksīda (CO_2) emisijas	mīnus 35% pret 2000. gadu	mīnus 40% pret 2000. gadu	mīnus 60% pret 2000. gadu
Tūristu skaits (TIC)	621,1 tūkst.	virs 700 tūkst.	virs 700 tūkst.
SM3 Atbildīga ekonomiskā vide			
Ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	75	+ 10–15%	+ 15–25%
Darba ņēmēju mēneša vidējo bruto darba samaksa (CSP)	982 EUR	ne mazāks par LV vidējo rādītājs	ne mazāks par LV vidējo rādītājs
Bezdarba līmenis (CSP)	5,8%	5,5%	5,5%
Pievienotā ekonomiskā vērtība (CSP)	185,2 milj. EUR (2017)	250 milj. EUR	350 milj. EUR

4 ATBILSTĪBA PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Tukuma novada stratēģija 2042 ir izstrādāta, ņemot vērā starptautiska līmeņa dokumentos noteiktos izaicinājumus un rīcības to mazināšanai. Īpaši jāpiemin ANO ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, Eiropas zaļais kurss, ES stratēģijas Baltijas jūras reģionam rīcības plāns. Novada pilsētu radošais un inovatīvais potenciāls līdzsvarotai teritoriju attīstībai saskan ar Jauno Leipcigas hartu. Starptautiskie ilgtspējīgās attīstības uzstādījumi paredz veikt darbības, kas pašvaldībām ļauj kļūt noturīgākām, veidot labklājības sabiedrību, rosina ieviest virzienus, kuri veicina spēju pielāgoties jaunajiem izaicinājumiem sabiedrības pārvaldības, vides un klimata pārmaiņām, vienlaikus saglabājot unikālo identitāti un vērtības.

Tukuma novada stratēģija 2042 atbilst hierarhiski augstākā līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem: Latvija 2030, Kurzeme 2030. Vidēja termiņa plānošanas dokumenti ir ņemti vērā Tukuma novada attīstības programmas izstrādē.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam ir izstrādāta, paredzot par pamatu kapitāla pieeju stratēģijas prioritāšu noteikšanai. Tukuma novada attīstības vīzijā un stratēģiskajos mērķos tās sasniegšanā tiek pārņemtas valsts attīstības redzējumā ietvertās vērtības – aktīva un atbildīga pilsoņu sabiedrība, zaļš un sakopts novads, sasniedzamība un attīstība.

Ilgtermiņā Tukuma novada stratēģiskais ietvars ietver Latvija 2030 septiņu prioritāšu virzību:

- kultūras telpas attīstība;
- ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā;
- paradigmas maiņa izglītībā;
- inovatīva un ekoefektīva ekonomika;
- daba kā nākotnes kapitāls;
- telpiskās attīstības perspektīva;
- inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība.

Kurzeme 2030 – gudrs, radošs, zaļš, starptautiski konkurētspējīgs un pievilcīgs reģions Baltijas jūras krastā. Tukuma novada ilgtermiņa attīstības redzējums papildina Kurzeme 2030 stratēģiskos mērķus, lai līdzdarbotos reģiona vīzijas īstenošanā.

4.1. tabula. Kurzeme 2030 mērķu saskaņotība ar Tukuma novada 2042 stratēģiju

Kurzeme 2030	**Tukuma novads 2042**
Stratēģiskie mērķi	
Gudra attīstība	**SM1 Gudra pārvaldība un aktīvs cilvēks**
Pievilcīgas dzīves vide	**SM2 Sasniedzama un pievilcīga dzīves vide**
Globāla saistība un atvērtība	**SM3 Atbildīga ekonomiskā vide**

Tukuma novada ilgtermiņa prioritātes ir ciešā sasaistē ar Kurzemes reģiona stratēģisko mērķu sasniegšanu un iekļaujas prioritārajās reģiona darbībās.

4.2. tabula. Kurzeme 2030 ilgtermiņa prioritāšu sasaiste ar Tukuma novada 2042 stratēģiju

Kurzeme 2030	**Tukuma novads 2042**
Ilgtermiņa prioritātes	
Zināšanas	**IP1 Kompakta, dinamiska, uz digitāliem risinājumiem balstīta un atvērta pārvaldība**
Iniciatīva/ atbildība	
Integrēta pārvaldība	
Dzīvīgas vietas	**IP2 Racionāli organizēti un sabiedrības vajadzībās balstīti pakalpojumi**
Sadarbība un konkurētspēja	
Atbalstoša infrastruktūra	
Enerģija un ekoefektivitāte	**IP4 Zaļais kurss un pielāgošanās klimata pārmaiņām**
Nodarbošanās	**IP3 Lokāli pieejamas un labi apmaksātas darba vietas, mājokļu pieejamība**
Atpazīstamība	

5 TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA

Tukuma novada telpiskās attīstības perspektīvā kā nozīmīgākie telpiskās struktūras elementi tiek ietverti:

- apdzīvojuma struktūra un priekšlikumi attīstības centru izvietojumam;
- galvenie transporta koridori un infrastruktūra;
- dabas teritoriju telpiskā struktūra;
- ainaviski vērtīgās un kultūrvēsturiski nozīmīgās teritorijas un citas īpašas teritorijas;
- prioritāri attīstāmās teritorijas.

Tukuma novada attīstības stratēģijā telpiskās attīstības perspektīvā ir akcentēti trīs galvenie aspekti: sasniedzamība un mobilitātes iespējas, apdzīvojums kā ekonomiskās attīstības, cilvēku dzīves un darba vide un nacionālo interešu telpa, kā arī ainaviskās un kultūrvēstures vērtības.

5.1 APDZĪVOJUMA STRUKTŪRA UN PRIEKŠLIKUMI ATTĪSTĪBAS CENTRU IZVIETOJUMAM

Tukuma novadam raksturīga daudzveidīga apdzīvojuma struktūra, ko veido Tukuma pilsēta un Kandavas pilsēta ar urbāno telpu, un dažāda lieluma ciemi un lauku telpa ar tai raksturīgo viensētu apdzīvojumu pagastu teritorijās. Tukuma novada administratīvais centrs Tukuma pilsēta ir reģionālas nozīmes attīstības centrs, un tā darbības un attīstības ietekme ir plašāka par novada teritoriju. Pilsētā pieejamos publiskos un privātos pakalpojumus izmanto arī kaimiņu novadu iedzīvotāji un uzņēmumi.

2021. gada sākumā jaunizveidotajā Tukuma novadā dzīvoja 44 411 iedzīvotājs[4], no kuriem 62% (27 614) dzīvoja bijušajā Tukuma novadā, 17% (7 462) – bijušajā Kandavas novadā, 16% (7 147) – bijušajā Engures novadā un 5% (2 188) – bijušajā Jaunpils novadā. Pilsētās dzīvoja 45% no visiem novada iedzīvotājiem –Tukuma pilsētā no visa jaunizveidotā novada teritorijas dzīvoja 38% jeb 16 691 iedzīvotāji, otrā novadā pilsētā – Kandavā – dzīvoja 7% (3 336) no visiem novada iedzīvotājiem.

Tāpat kā visā Latvijā arī Tukuma novadā tiek prognozēts[5] iedzīvotāju skaita samazinājums. 2030. gadā Tukuma novadā indikatīvi dzīvos 38 032 iedzīvotāji, kas ir par 14% mazāk, salīdzinot ar faktisko iedzīvotāju skaitu 2021. gada sākumā. Savukārt 2042. gadā novada iedzīvotāju skaits varētu sarukt līdz 32 698 iedzīvotājiem, kas ir par 26% mazāk salīdzinājumā ar 2021. gada sākumu.

Lai novada attīstību plānotu gudri un ekonomiski efektīvi, novada apdzīvotās vietas tiek klasificētas dažādos attīstības centru līmeņos, veidojot visaptverošu pakalpojumu tīklu. Katrā līmenī tiek noteikts minimālais vēlamais sniedzamo pakalpojumu grozs – tas kalpo kā uzskates materiāls iedzīvotājiem par to, ar kādu pakalpojumu grozu katras apdzīvotās vietas vai tai tuvumā dzīvojošais iedzīvotājs ilgtermiņā var rēķināties, kā arī kalpo kā vadlīnijas pašvaldībai par nepieciešamiem ieguldījumiem katras apdzīvotas

[4] CSP dati pēc iedzīvotāju reģistrētās dzīvesvietas uz 01.01.2021.

[5] Izmantotas SIA "Karšu izdevniecība Jāņa sēta" prognozes uz 2030. gadu
(https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/profils_tukuma_apvienotais_n-1.pdf), matemātiski prolongējot tendences uz 2042. gadu

vietas attīstībā. Vienlaikus jāuzsver, ka tas neierobežo papildu pakalpojumu attīstību konkrētajā apdzīvotajā vietā, ja to pamato demogrāfiskā, ekonomiskā vai vides situācija.

REĢIONĀLAS NOZĪMES ATTĪSTĪBAS CENTRS: Tukums

Minimālais pakalpojumu grozs:

- **Pārvaldība**: pašvaldības administrācija un tās iestādes, valsts pārvaldes institūciju reģionālās struktūrvienības, tūrisma informācijas centrs.
- **Izglītība**: pirmsskola, sākumskola, pamatskola un vispārējā vidējā izglītība, t.sk. valsts ģimnāzija, profesionālas ievirzes mūzikas un mākslas skola, kā arī profesionālas ievirzes sporta skola, bērnu un jauniešu ārpusskolas un interešu izglītības pakalpojumi bērnu un jauniešu centrā, izglītības iestādēs un kultūras centrā, pieaugušo mūžizglītības koordinators un mūžizglītības pakalpojums.
- **Kultūra**: multifunkcionāla – reģiona galvenā bibliotēka, reģionālais kultūras centrs, brīvdabas estrāde, izstāžu zāles, kvalificēti kultūras nozares speciālisti.
- **Sports**: daudzveidīga sporta infrastruktūra ar starptautiskas (vieglatlētikā) un nacionālas, reģionālas nozīmes sporta bāzēm, nodrošinot iespējas organizēt augsta līmeņa sacensības. Nodrošināti labvēlīgi apstākļi sporta skolu beidzēju tālākai attīstībai sportā, tai skaitā virzībā uz augstu sasniegumu sportu. Attīstīts veterānu sports, cilvēkiem ar īpašām vajadzībām tautas sports. Brīvpieejas brīvā laika atpūtas infrastruktūra fizisko aktivitāšu veikšanai un veselības uzturēšanai.
- **Veselība**: stacionārie veselības aprūpes pakalpojumi daudzprofilu slimnīcā, steidzamās medicīniskās palīdzības punkts, ambulatorie veselības aprūpes pakalpojumi, zobārstniecības pakalpojums, primārās veselības aprūpes pakalpojums, laboratorisko izmeklējumu iespējas, aptiekas (t.sk. diennakts aptiekas) pakalpojums.
- **Sociālās jomas infrastruktūra**: patversme, sociālie dzīvokļi, dienas centrs, dienas aprūpes centrs un grupu dzīvokļi, sociālās rehabilitācijas infrastruktūra bērniem ar invaliditāti, ģimenes atbalsta centrs.
- **Dzīves vide:** apgaismojums visā attīstības centrā, centralizēta siltumapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija, atkritumu šķirošanas punkti un laukumi.
- **Mobilitāte un sakari**: droša un ērta gājēju un velo infrastruktūra visā attīstības centrā, reģionālas nozīmes multimodāls mobilitātes punkts, regulāra sabiedriskā transporta sasaiste ar nacionālas nozīmes attīstības centriem, t.sk. galvaspilsētu Rīgu.
- **Citi pakalpojumi**: dažādu preču tirdzniecības pakalpojumi, dažādi ikdienā nepieciešami sadzīves pakalpojumi, t.sk. izklaides pakalpojumi, bankas un bankomāta pakalpojums, pasta nodaļa.

NOVADA NOZĪMES ATTĪSTĪBAS CENTRS: Kandava

Minimālais pakalpojumu grozs:

- **Pārvaldība**: pašvaldības iestāde ar sociālā dienesta struktūrvienību, bāriņtiesas struktūrvienību, nekustamā īpašuma pārvaldi, būvvaldi, tūrisma informācijas centrs, klientu apkalpošanas centrs ar pašvaldības un valsts pakalpojumu pieejamību.

- **Izglītība**: pirmsskola, sākumskola, pamatskola un vispārējā vidējā izglītība, profesionālā izglītība, profesionālas ievirzes mūzikas un mākslas skola, kā arī profesionālas ievirzes sporta un deju skola, bērnu un jauniešu ārpusskolas un interešu izglītības pakalpojumi bērnu un jauniešu centrā, izglītības iestādēs un kultūras centrā, pieaugušo mūžizglītības koordinators un mūžizglītības pakalpojums.
- **Kultūra**: bibliotēka, kultūras centrs un kultūras dzīves organizators, brīvdabas estrāde.
- **Sports**: daudzveidīga sporta infrastruktūra ar starptautiska (kartinga trasi) un nacionāla, reģionāla līmeņa sporta infrastruktūru. Profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas. Aktīvi sporta klubi, attīstīts tautas un amatieru sports, tai skaitā tradicionāli attīstījies sporta virziens un sporta infrastruktūra (moto trase). Brīvpieejas brīvā laika atpūtas infrastruktūra fizisko aktivitāšu veikšanai un veselības uzturēšanai.
- **Veselība**: ambulatorie veselības aprūpes pakalpojumi, zobārstniecības pakalpojums, primārās veselības aprūpes pakalpojums, laboratorisko izmeklējumu iespējas, aptiekas pakalpojums.
- **Sociālās jomas infrastruktūra**: pansija, sociālās rehabilitācijas infrastruktūra bērniem ar invaliditāti, kopienas centrs.
- **Dzīves vide:** apgaismojums visā attīstības centrā, centralizēta siltumapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija, atkritumu šķirošanas punkti un laukumi.
- **Mobilitāte un sakari**: droša un ērta gājēju un velo infrastruktūra visā attīstības centrā, reģionālas nozīmes multimodāls mobilitātes punkts, regulāra sabiedriskā transporta sasaiste ar reģionālas un / vai nacionālas nozīmes attīstības centriem.
- **Citi pakalpojumi**: dažādu preču tirdzniecības pakalpojumi, dažādi ikdienā nepieciešami sadzīves pakalpojumi, t.sk. izklaides pakalpojumi, bankomāta pakalpojums, pasta nodaļa.

VIETĒJAS NOZĪMES PIRMĀS PRIORITĀTES ATTĪSTĪBAS CENTRI: Jaunpils, Engure, Lapmežciems, Pūre, Slampe, Smārde, Irlava

Minimālais pakalpojumu grozs:

- **Pārvaldība:** klientu apkalpošanas centrs ar pašvaldības un valsts pakalpojumu pieejamību (*jāizvērtē, kuri pakalpojumi ir pieejami katrā no centriem), sociālais darbinieks un bāriņtiesas pārstāvis.
- **Izglītība**: pirmsskola, sākumskola, pamatskola, bērnu un jauniešu interešu izglītība izglītības iestādēs un kultūras centros.
- **Kultūra**: bibliotēka, kultūras centrs, kultūras un sporta dzīves organizators.
- **Sports**: pieejama sporta infrastruktūra (specializēta sporta celtne un/ vai izglītības iestādes sporta infrastruktūra) bērnu un jauniešu sportam, tautas sportam. Sporta dzīves organizators. Brīvpieejas brīvā laika atpūtas infrastruktūra fizisko aktivitāšu veikšanai un veselības uzturēšanai.
- **Veselība**: primārās veselības aprūpes pakalpojums, laboratorisko izmeklējumu iespējas, aptiekas pakalpojums.
- **Sociālās jomas infrastruktūra:** kopienas centrs.
- **Dzīves vide:** apgaismojums visā attīstības centrā, centralizēta siltumapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija, atkritumu šķirošanas punkti un laukumi.

- **Mobilitāte un sakari**: droša un ērta gājēju un velo infrastruktūra visā attīstības centrā, regulāra sabiedriskā transporta sasaiste ar novada reģionālas un / vai nacionālas nozīmes attīstības centriem.
- **Citi pakalpojumi**: dažādu preču tirdzniecības pakalpojumi.

VIETĒJAS NOZĪMES OTRĀS PRIORITĀTES ATTĪSTĪBAS CENTRI: Džūkste, Sēme, Tume, Vāne, Matkule, Zemīte, Cēre, Zante, Zentene, Viesata, Lestene, Vienība, Abavnieki

Minimālais pakalpojumu grozs:

- **Pārvaldība:** pagasta pārvalde – klientu apkalpošanas centrs ar pašvaldības pakalpojumu pieejamību.
- **Izglītība**: pirmsskola vai pirmsskolas grupas (saglabājama Cērē, Jaunsātos, Tumē, Zantē, Vāne un Matkulē, Džūkstē, Sēmē, Zemītē), sākumskola (saglabājama Zemītē, Cērē, Jaunsātos, Tumē, Zantē, Vānē, Milzkalnē, Džūkstē, Sēmē), pamatskola – vietās, kur to pamato pietiekams izglītojamo skaits, bērnu un jauniešu interešu izglītība izglītības iestādēs un / vai kultūras centros.
- **Kultūra**: bibliotēka, kultūras centrs – saieta nams.
- **Sports**: brīvpieejas brīvā laika atpūtas infrastruktūra fizisko aktivitāšu veikšanai un veselības uzturēšanai.
- **Veselība**: ģimenes ārsts vai feldšerpunkts (saglabājami Vānē, Matkulē, Cērē, Zantē, Zemītē, Tumē, Lestenē).
- **Sociālās jomas infrastruktūra:** kopienas centrs.
- **Dzīves vide:** apgaismojums visā attīstības centrā, centralizēta ūdensapgāde un kanalizācija, atkritumu savākšana un šķirošanas punkti.
- **Mobilitāte un sakari**: droša un ērta gājēju un velo infrastruktūra visā attīstības centrā, regulāra sabiedriskā transporta sasaiste ar vietējās nozīmes specializēto, novada un/ vai reģionālas nozīmes attīstības centriem.
- **Citi pakalpojumi**: preču tirdzniecības pakalpojums.

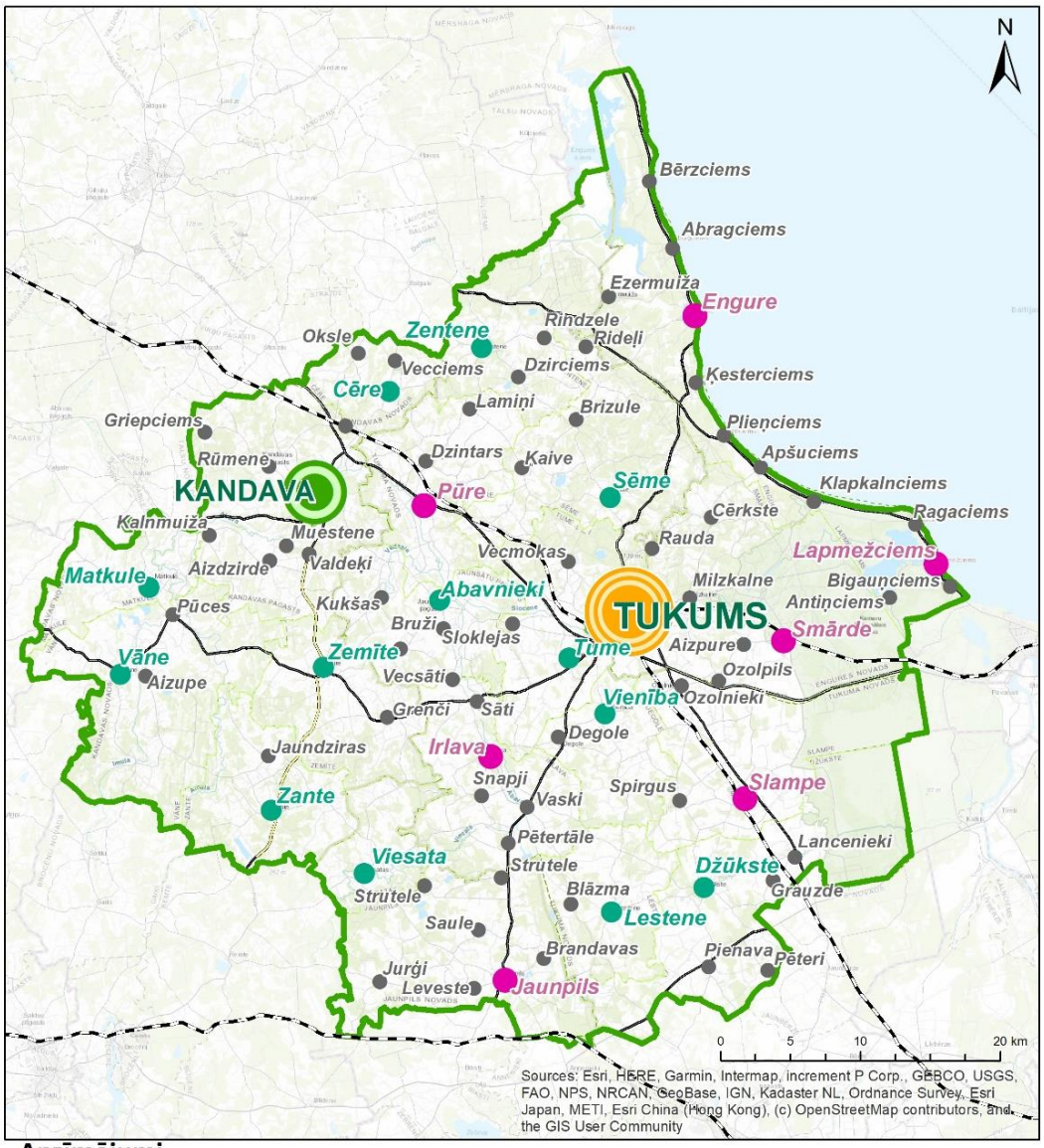
CIEMI: Abragciems, Antiņciems, Apšuciems, Bērzciems, Bigauņciems, Čaukciems, Ezernieki, Klapkalnciems, Ķesterciems, Milzkalne, Plieņciems, Ragaciems, Rauda, Grenči, Rūmene, Jurģi, Leveste, Lancenieki, Pienava, Sāti, Vaski, Kukšas, Lamiņi, Dzintars, Kaive, Ozolnieki.

- **Pakalpojumi**: sabiedriskā transporta pieejamība (pēc iespējas saglabājot to tur, kur transports kursē 2021. gadā) un nodrošināts transports skolēnu nogādāšanai uz tuvāko izglītības iestādi.

VIENSĒTAS UN LAUKU TERITORIJA

Pakalpojums, konsultācija līdz viensētai (pēc nepieciešamības).

1. karte. Apdzīvojuma struktūra un attīstības centri Tukuma novadā

Vadlīnijas:

- Stiprināt attīstības centrus, attīstot centru savstarpējās saiknes un to saiknes ar lauku apvidiem, jo tas veicinās nodarbinātību, samazinās migrāciju, kā arī nodrošinās labklājības līmeņa celšanos.
- Pakalpojumu struktūru novadā veidot pēc policentriskā attīstības modeļa, nodrošinot pakalpojumu pieejamību ne tikai Tukumā un Kandavā, bet arī zemāka līmeņa attīstības centros. Izglītības jomā izglītības pakalpojumu tīkla attīstības galvenie kritēriji ir pieprasījums (ko nosaka demogrāfiskā situācija), kvalitāte un infrastruktūra. Pirmsskolas un sākumskolas saglabāt iespējami tuvāk dzīves vietai, bet pamatskolas un vidusskolas izglītības pakalpojumu attīstīt atkarībā no demogrāfiskās situācijas izmaiņām un ņemot vērā kvalitāti un efektivitāti. Lai nodrošinātu publisko pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem pārējā novada teritorijā (t.i., ārpus noteiktajiem attīstības centriem), pašvaldībai uzturēt mobilitātei nozīmīgus pašvaldības autoceļus, nodrošināt pārvadājumus atsevišķu iedzīvotāju grupu (skolēni, sociālā aprūpe u.tml.) mobilitātes vajadzībām, sekmēt interneta sakaru pieejamību, organizēt atkritumu apsaimniekošanu u.c. pakalpojumus saskaņā ar pašvaldības noteiktajām funkcijām.
- Lauku vēsturisko apdzīvoto vietu, viensētu grupu un viensētu apdzīvojumu saglabāt un attīstīt kā latvisko lauku identitātes elementu. Lauku telpā atbalstīt jaunu viensētām raksturīgu dzīvojamo apbūvi, atļaujot to bez lielām saimniecībā izmantojamām lauksaimniecības teritorijām, bet ievērojot lauku videi raksturīgu zemu apbūves blīvumu un saglabājot raksturīgo ainavu.
- Apdzīvotās vietās uzturēt un attīstīt zaļās teritorijas tiešā pieejamības attālumā no mājokļa.
- Pilsētas un ciemu iedzīvotājiem ārpus apdzīvotām vietām to tuvumā tīrā lauku teritorijā, kas nav saistīta ar galvenajiem transporta koridoriem un industriālajām zonām, ieteicams saglabāt un veidot mazdārziņus.
- Dzīves vides uzlabošanai sekmēt dažādu apdzīvotās vietās vai to tuvumā esošu degradētu teritoriju sakārtošanu, revitalizāciju un izmantošanu.
- Veicināt jaunās, kompaktās apbūves koncentrēšanos galvenokārt pastāvošajos apdzīvojuma centros – ciemos, lai saglabātu neapbūvētas teritorijas ekoloģiskā līdzsvara uzturēšanai, novada iedzīvotāju un viesu rekreācijai. Prioritāri attīstāmas ir teritorijas transporta mezgla tuvumā. Jaunu mājokļu būvniecību plānot vienlaikus ar modernu un videi draudzīgu inženiertehnisko infrastruktūru.

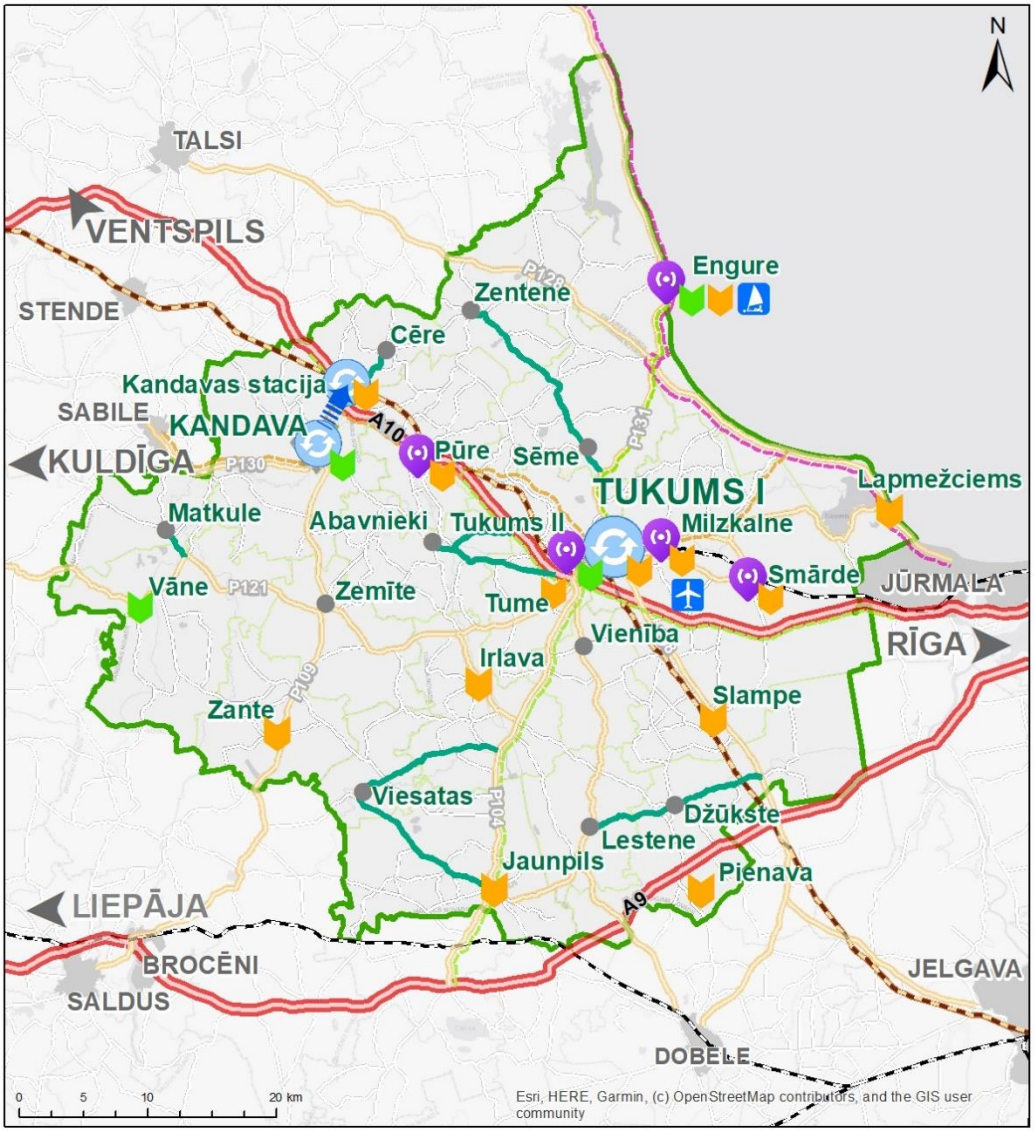
5.2 GALVENIE TRANSPORTA KORIDORI UN TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRA

Tukuma novadam ir stratēģiski izdevīgs novietojums valstī un optimāls savienojumu tīkls ar galvaspilsētu Rīgu un citiem lielākajiem attīstības centriem. Tukuma novadu šķērso divi starptautiskas nozīmes multimodāli transporta koridori Rīga – Ventspils un Rīga – Liepāja. TEN-T visaptverošā tīkla multimodālajā transporta koridorā iekļaujas autoceļš A9 Rīga – Liepāja dzelzceļa līnija Jelgava – Liepāja, savukārt autoceļš A10 Rīga – Ventspils un dzelzceļa līnija Jelgava – Tukums II – Ventspils iekļaujas TEN-T pamattīklā un to var uzskatīt par novada attīstības mugurkaulu. Izmantojot Rīga – Ventspils transporta koridora potenciālu, ap to nākotnē sekmējama industriālo teritoriju attīstība, paredzot teritorijas transporta, loģistikas un citu saistītu pakalpojumu un apstrādes rūpniecības attīstībai.

Tukuma novadu šķērso trīs dzelzceļa līnijas: Jelgava – Ventspils, kur šobrīd noris tikai kravu pārvadājumi, Rīga – Jelgava – Liepāja, kur noris gan kravu, gan neliela apjoma pasažieru pārvadājumi, kā arī Rīga – Tukums II, kas pamatā nodrošina t.s. piepilsētas pārvadājumus. Novads ir ieinteresēts ātru, ērtu pasažieru pārvadājumu pa dzelzceļu attīstībā abās dzelzceļa līnijās, jo tas būtiski uzlabotu novada sasniedzamību. Novads ir ieinteresēts integrētas un multimodālas sabiedriskā transporta sistēmas attīstībā, kas nodrošina ne vien ikdienas pārvietošanās vajadzības, bet arī tūrisma un biznesa attīstības vajadzības, turklāt veicina sabiedriskā transporta izmantošanu individuālā autotransporta vietā. Novadam ir būtiski, lai pārvadājumos pa dzelzceļu tiktu pagarināts maršruts Rīga – Tukums līdz Kandavai un perspektīvā līdz Ventspilij, kā arī būtiski palielināts pārvadājumu apjoms līnijā Rīga – Liepāja. Tāpat ir svarīgi, lai pasažieru pārvadājumos pa dzelzceļu tiktu nodrošināta pietiekama vilcienu ietilpība lielāka skaita velosipēdu pārvadāšanai (gan ikdienas mobilitātes, gan jo īpaši tūrisma vajadzībām tūrisma sezonas laikā).

Novada lidosta atrodas Tukuma novada Smārdes pagasta teritorijā. Tajā pašlaik netiek apkalpoti komercreisi. Savukārt nozīmīgākā novada osta atrodas Engurē, tajā ir jahtu piestātne un nākotnē tajā ir perspektīva attīstīt arī dažādu ūdens sporta veidu bāzi. Novadu šķērso arī EiroVelo10 un EiroVelo13 velomaršruti.

2. karte. Transporta infrastruktūra un mobilitāte Tukuma novadā

Apzīmējumi

- Tukuma novada robeža
- Pagastu robeža
- Dzelzceļa līnija
- Reģionālas nozīmes mobilitātes punkts
- Vietējas nozīmes mobilitātes punkts
- Esoši elektrouzlādes punkti
- Perspektīvi elektrouzlādes punkti
- Lidosta
- Jahtu piestātne
- Starptautiskas nozīmes transporta koridori
- Reģiona un novada nozīmes savienojumi
- Pagasta centra savienojums ar novada centru
- Perspektīvā attīstāmi pasažieru pārvadājumi
- Veloceļi
- EiroVelo13 maršruts
- EiroVelo10 maršruts

Vadlīnijas:

- Sekmēt kvalitatīvu valsts nozīmes, reģionālo un vietējas nozīmes autoceļu uzturēšanu un attīstību, kas nodrošina Rīgas, Tukuma, Jūrmalas, Jelgavas, Ventspils, Kuldīgas, Talsu sasniedzamību, kā arī novada iekšējo sasniedzamību. Prioritāri attīstāmie autoceļu posmi:
    - Lobēt autoceļa A10 Rīga – Ventspils kustības drošības un caurlaides spējas attīstību (pagrieziena, ieskriešanās un apdzīšanas joslu ierīkošana) un seguma kvalitātes uzlabojumus / pastāvīgu uzturēšanu;
    - Lobēt ātrgaitas šosejas attīstību, atslogojot autoceļu A9 un A10 noslogotākos posmus posmā Ķemeri – Tukums, lai uzlabotu posma caurlaides spēju.
- Veicināt Tukuma un novada nozīmes, vietās nozīmes pirmās prioritātes attīstības centru savstarpējo sasniedzamību (Kandava, Jaunpils, Engure, Lapmežciems, Pūre, Slampe, Smārde, Irlava).
- Veicināt Tukuma un kaimiņu pašvaldību savstarpējo sasniedzamību: autoceļš Tukums – Kuldīga (P121, P130 un V1474); Kandava – Saldus (P109); Tukums – Līvbērze – Jelgava (P98); Tukums – Lestene – Dobele (V1101) un Tukums – Jaunbērze – Dobele (P102).
- Veikt Tukuma pilsētas Ziemeļu apvedceļa izbūvi.
- Organizēt sabiedrisko transporta sistēmu efektīvi:
    - Nodrošinot, lai dienas laikā no novada nozīmes un vietējas nozīmes attīstības centra vairākkārt būtu iespējams nokļūt Tukumā un atpakaļ, tai skaitā darba braucieniem;
    - Nodrošinot, lai nozīmīgākie tūrisma objekti būtu sasniedzami ar sabiedrisko transportu;
    - Nodrošināt transporta sasaisti no zemāka līmeņa attīstības centriem un ciemiem uz augstāka līmeņa attīstības centriem.
- Veidot reģionāla līmeņa un vietēja līmeņa mobilitātes punktus (multimodālus transporta mezglus), t.sk. nodrošināt koordinētu un integrētu autotransporta un dzelzceļa pasažieru pārvadājumu kustības grafiku, kas ļautu dienas laikā no novada centriem nokļūt Rīgā un atpakaļ:
    - Reģionālas nozīmes mobilitātes punkti: **Tukums I** (t.sk. autoosta integrēta ar dzelzceļa staciju "zem viena jumta"), **Kandava** (mobilitātes punktu veidot sasaistē ar perspektīvo dzelzceļa staciju pasažieru apkalpošanai – Kandava);
    - Vietējas nozīmes mobilitātes punkti: **Smārde**, **Milzkalne**, **Pūre**, **Tukums lauktehnika**, **Engure**;
    - Citu pašvaldību teritorijā esoši mobilitātes punkti, kuri ir Tukuma novada interesēs: **Biksti**, **Slokas stacija, Jaunmārupe** (Rail Baltica), **Jelgavas stacija**.
- Lobēt pasažieru pārvadājumu pa dzelzceļu attīstību:
    - Līnijā Rīga – Ventspils: reģionālā ekspreša ieviešana, pakāpeniski, atbilstoši elektrifikācijas attīstībai vai bateriju elektrovilcienu izmantošanai tīklā: 1. kārta – paplašināt pārvadājumus no Tukuma līdz Kandavai, 2. kārta – paplašināt pārvadājumus līdz Stendei, 3. kārta – paplašināt pārvadājumus līdz Ventspilij. Kā vēlamais attīstības scenārijs noteikts reģionālais ekspresis reizi stundā pīķa stundās un reizi divās stundās ārpus pīķa stundām;

  - Līnijā Rīga – Jelgava – Liepāja: Reģionālā ekspreša attīstība, veicināt ātrus pasažieru pārvadājumus pa dzelzceļu, tai skaitā iespējamu elektrifikāciju, veicināt sasniedzamību no Bikstiem uz Jelgavu ne ilgāk kā pusstundas laikā, un no Bikstiem uz Rīgu / Liepāju – ne ilgāk kā stundas brauciena laikā. Kā vēlamais attīstības scenārijs noteikts reģionālais ekspresis reizi stundā pīķa stundās un reizi divās stundās ārpus pīķa stundām;
  - Līnijā Jelgava – Tukums II – Ventspils: Reģionālā ekspreša attīstība, sākotnēji veicinot līnijas Tukums – Jelgava priekšizpēti, veicināt līnijas iekļaušanu Sabiedriskā transporta plānā.
- Sadarboties ar kaimiņu pašvaldībām, Kurzemes plānošanas un Rīgas plānošanas reģionu mobilitātes jomas attīstībā.
- Izstrādāt saskaņotus mobilitātes plānus un saskaņotus sabiedriskā transporta plānus.
- Veidot reģionālas un vietējas nozīmes mobilitātes punktus pēc vienota principa, paredzot vienotas būvprojektēšanas vadlīnijas un tehniskās specifikācijas.
- Veidot vienotu modeli mikromobilitātes un dalītās mobilitātes pakalpojumu pieejamības veicināšanai.
- Iespēju robežās sekmēt vienotas biļetes izveidi starp dažādu pilsētu sabiedrisko transportu, dzelzceļa transportu, starppilsētu pārvadājumiem.
- Veidot vienotu modeli un pārvadājumu attīstību zema pieprasījuma sabiedriskā transporta maršrutos – "savācējautobuss" uz reģionālajiem mobilitātes punktiem vai autobuss pēc pieprasījuma – modeļu izstrāde un pilotprojekti novadu teritorijās.
- Ciemu apdzīvotās vietās ierīkot automašīnu un velosipēdu novietnes, kas sekmētu ārpus ciemiem attālākās vietās dzīvojošo intensīvāku sabiedriskā transporta izmantošanu.
- Radīt gājējiem un velosipēdistiem drošu ielu infrastruktūru apdzīvotās vietās vai ārpus tām pie tādiem objektiem kā grupu mājas, ilgstošās sociālās aprūpes iestādes, izglītības iestādes u.c., t.sk. īstenojot autosatiksmes mierināšanas pasākumus.
- Veicināt automašīnu un velosipēdu elektrouzlādes punktu attīstību primāri pie reģionāla un vietēja līmeņa mobilitātes punktiem – Tukums I un Tukums II, Kandava un Kandavas stacija, Smārde, Milzkalne, Pūre, Engure, pie apmeklētākajiem tūrisma objektiem, lielākajiem publisko pakalpojumu centriem.
- Veicināt velosipēdu pārvadāšanas kapacitāti sabiedriskajā transportā – vilcienā, autobusos.
- Veicināt veloceļu attīstību EuroVelo 10 un EuroVelo 13 maršrutos.
- Veicināt vienmērīgu veloceļu attīstību novada teritorijā – apdzīvotās vietās un to tiešā tuvumā. Prioritāri attīstāmie veloceļu posmi:
  - Tukums – Vecmokas – Pūre – Kandava;
  - Tukums – Milzkalne – Klapkalnciems / Apšuciems;
  - Tukums – Ķesterciems – Engure;
  - Perspektīvā attīstīt veloceļu gar visu Rīgas jūras līča piekrasti;
  - Veidot veloceļu gan autoceļu A10;
  - Veloceļš gar P104 (Tukums – Jaunpils – Biksti), savienojot A10 un A9 šosejas;
  - Veloceļš Kandava – Sabile.

- Attīstīt Engures ostu un jahtu ostu – veicināt zvejniecības, zivju pārstrādes un jahtu ostas, kā arī ūdens sporta bāzes infrastruktūras attīstība Engures ostā.
- Mazināt tranzīta kravu transporta kustību piejūras teritorijās.
- Teritoriju plānojumā paredzēt perspektīvo transporta un infrastruktūras maģistrālo trašu rezervēšanu, teritoriju rezervēšanu pārvadu un apļveida krustojumu izbūvei, pieslēgšanās vietas, teritorijas kājāmgājējiem, pastaigu un tūrisma taku, un veloceliņu tīklu izveidei.

5.3 INŽENIERTEHNISKĀS SISTĒMAS

Tukuma novadu šķērso naftas vads un naftas produktu vads Polocka – Ventspils, maģistrālie gāzes vadi, 330 kilovatu elektrolīnijas un 110 kilovatu elektrolīnijas.

Pašvaldības vai privātās kapitālsabiedrības nodrošina ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu 36 dažādās apdzīvotās vietās Tukuma novadā, bet siltumapgādi – 15 dažādās apdzīvotās vietās. Tās sistēmas, kuru pārbūvei pēdējo 15 gadu laikā ir piesaistīti finanšu resursi no Eiropas Savienības finanšu instrumentiem, ir relatīvi labā stāvoklī un iedzīvotāji lielākoties ir apmierināti ar pakalpojumiem, taču tās sistēmas, kuras ir būvētas padomju laikos, un kurās pēdējo gadu laikā nav tikuši veikti ieguldījumi, nav apmierinošā tehniskā stāvoklī.

Tukuma novadā ir vairākas apdzīvotas vietas ar augstu iedzīvotāju blīvumu, kur sabiedriskie pakalpojumi ir pieejami nepietiekamā apmērā.

3. karte. Inženierinfrastruktūra Tukuma novadā

Apzīmējumi

- Tukuma novada robeža
- Dzelzceļa līnija

Galvenie autoceļi

- ar asfalta segumu
- ar grants segumu
- Maģistrālais dabasgāzes vads
- Perspektīvs dabasgāzes vads
- Naftas vads
- 110 kV elektrolīnija
- 330 kV elektrolīnija
- Maģistrālā optika
- Optiskā tīkla platjoslas 1.kārta
- Optiskā tīkla platjoslas 2.kārta

Vadlīnijas:

- Lobēt gāzes apgādes infrastruktūras attīstību (Pienava – Slampe – Tukums).
- Veicināt elektroenerģijas pārvades un sadales tīkla attīstību, veidojot drošas elektroapgādes shēmas un pielietojot modernus tehniskos risinājumus, lai izslēgtu elektroapgādes pārtraukuma iespējas.
- Veicināt elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamajiem resursiem – vēja, saules, zemes, ciktāl tas saskan ar iedzīvotāju interesēm.
- Lai racionāli izmantotu teritoriju, paredzēt pēc iespējas kompaktu visu inženiertīklu koncentrēšanu koridoros gar valsts autoceļiem un pašvaldības autoceļiem.
- Teritorijas attīstības plānošanas dokumentos paredzēt ciemu apbūves teritoriju inženiertehniskas apgādes nodrošinājumu. Nepieciešams uzturēt esošās sistēmas, jāizvērtē nepieciešamība paplašināties (ieguldījumiem jābūt ekonomiski pamatotiem un sistēmai jānodrošina ilgtspējīga pašfinansēšanās).
- Veicināt energoefektivitātes paaugstināšanu siltumapgādes uzņēmumu sistēmās, dzīvojamās mājās, enerģijas ražošanu no atjaunojamajiem enerģijas resursiem, kā arī energoefektīva ārējā apgaismojuma izbūvi.
- Veicināt ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas inženiertīklu pārbūvi un attīstību vietās, kur tas ir ekonomiski pamatoti.
- Veicināt attīrīšanas iekārtu pielāgošanu decentralizēto kanalizācijas sistēmu efektīvākai apkalpošanai nākotnē.
- Nodrošināt lietus ūdens savākšanas sistēmu izbūvi, vietās, kur tas ir nepieciešams.
- Sekmēt informācijas un telekomunikāciju pakalpojumu pieejamību visā novada teritorijā.

5.4 DABAS TERITORIJU TELPISKĀ STRUKTŪRA

Tukuma novadam raksturīgs daudzveidīgs reljefs un ainava. Novada dabas teritoriju telpisko struktūru veido lauksaimniecības zemes, pļavas, meži un ūdeņi, dabas aizsargājamās teritorijas. Tukuma novada teritorijā atrodas astoņas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) – Ķemeru nacionālais parks, kas ir arī valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija, dabas parki "Engures ezers" un "Abavas senleja", dabas liegumi "Riesta – Džūkstenes purvs", "Matkules meži", "Tumes meži", mikroliegums "Maitiķu avoti", kā arī aizsargājamā jūras teritorija "Rīgas līča rietumu piekraste".

Caur Tukuma novada teritoriju tek vairākas upes, lielākās ir Abava, Slocene, Lāčupīte. Novada teritorijā atrodas daļa no Latvijas lielākā ezera – Engures ezera. Vēl pie nozīmīgākajiem ūdens resursiem jāmin Kaņieris, Sēmes ezers, Palansu ezers, Rideļu dzirnavezers, Seklis, Purdīķis, Valguma ezers un Glūdainis. Piejūras ezerus apdraud to ūdenstilpņu eitrofikācija. Engures ezers, Kaņieris un Valguma ezers atrodas īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās, to izmantošanu nosaka vispārējie un individuālie teritoriju izmantošanas noteikumi.

Tukuma novadā ir liels skaits aizsargājamo koku, ainavā ir raksturīgas koku alejas. Kā nozīmīgākās no tām ir sekojošas:

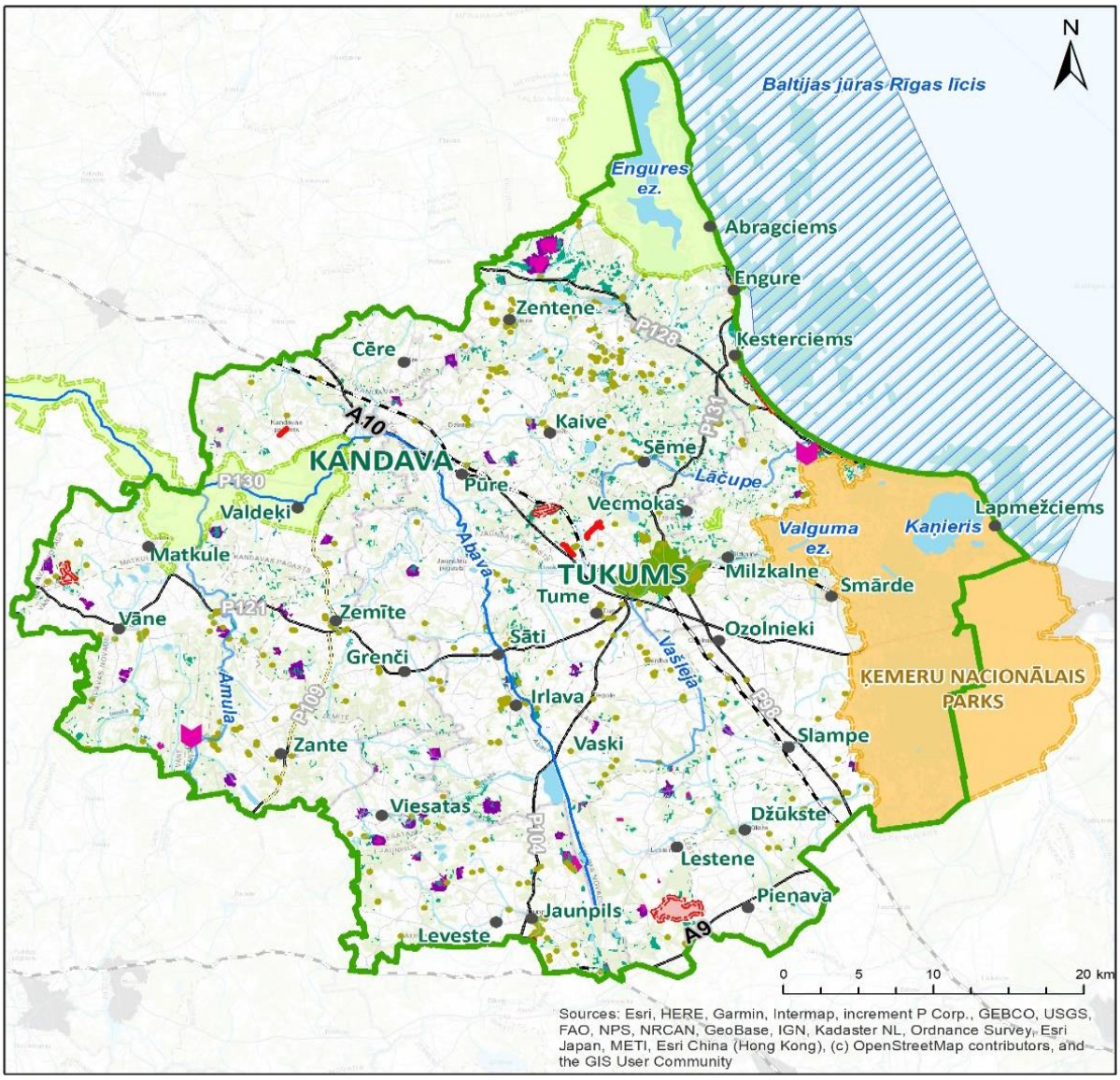
- Jaunmoku pils parka liepu alejas;

- Vecmoku pils parka holandiešu liepu alejas;
- Kartavkalna lapegļu aleja;
- Liepu aleja starp Matkuli (Pūcēm) un Vāni;
- Liepu un kastaņu alejas Lamiņos;
- Liepu aleja pie Rūmenes (posms Rūmene – "Žagariņi").

Tukuma novada teritorijā ietilpst piejūras meži ārpus īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, kas daļēji iekļaujas ierobežotas saimnieciskās darbības joslā. Teritorijas Baltijas jūras līča piekrastē uzskatāmas par nacionālo vērtību.

Lauksaimniecības zemes un meži tiek uzskatīti par vērtīgākajiem Tukuma novada dabas resursiem.

4. karte. Dabas teritorijas Tukuma novadā

Apzīmējumi

Tukuma novada robeža

Galvenie autoceļi

- ar asfalta segumu
- ar grants segumu
- Pārējie autoceļi
- Dzelzceļa līnija

- Lielākās upes
- Ūdenstilpes
- Mikroliegumi
- Mikroliegumu buferzona
- Biotopi
- Aizsargājami koki

Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas (Natura 2000)

- Nacionālais parks
- Dabas parks
- Dabas liegums
- Aizsargājama jūras teritorija
- Aizsargājamo aleju teritorija
- Mikroliegumu teritorija

Vadlīnijas dabas un dabas aizsardzības teritoriju attīstībai un plānošanai:

- Teritoriju izmantošanu nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Apsaimniekošanas pasākumos ir jāievēro teritoriju dabas vērtību un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana.
- Izvērtējot saimnieciskās aktivitātes un tūrisma plūsmas, jālīdzsvaro antropoloģiskā slodze uz dabas ekosistēmām.
- Nav pieļaujama maz skarto dabas resursu (jūras piekrastes, upju ieleju, ezeru piekrastes teritoriju u.c.) samazināšanās uz apbūves rēķina, kultūrvēsturiskā mantojuma degradācija.
- Dabas teritorijas un zaļās zonās jāattīsta piepilsētu teritorijās, saglabājot un pilnveidojot zaļo buferzonu.
- Turpinot mežu saimniecisku izmantošanu, nepieciešams atjaunot mežu resursus. Līdzsvarā ar saimniecisko izmantošanu nepieciešams uzturēt mežu rekreatīvo potenciālu, saglabāt ainaviski vērtīgās teritorijas un pilnvērtīgāk izmantot šo mežu potenciālu rekreācijai un izziņai.
- Piejūras mežu teritorijās jānodrošina ilgtspējīga piekrastes attīstība, līdzsvarojot vides aizsardzības, sociālās, ekonomiskās un kultūrvides attīstības intereses.
- Veicināt mežu teritoriju ilgtspējīgu apsaimniekošanu, saglabājot meža ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas, veicināt videi draudzīgu mežsaimniecības praksi.
- Mežsaimniecības zemju prioritārā izmantošanu mežsaimniecības attīstībai – mežsaimniecība, kokmateriālu sagatavošana un ar tiem saistītie pakalpojumi, derīgo izrakteņu ieguve, rekreācijas un tūrisma būvju un objektu būvniecība, teritorijas labiekārtošana, medību tūrisms.
- Jānodrošina publisko ūdeņu apsaimniekošana, pieejamības nodrošināšana.
- Ūdensmalu un ūdeņu teritorijām nav pieļaujama vienlaidus apbūves attīstība, jāsaglabā pārvietošanās iespējas gar to krastiem.

5.5 AINAVISKI VĒRTĪGĀS UN KULTŪRVĒSTURISKI NOZĪMĪGĀS TERITORIJAS UN CITAS ĪPAŠAS TERITORIJAS

Saglabātas novada dabas, kultūrvēsturiskās un ainaviski vērtīgās teritorijas ir būtisks resurss pievilcīgai Tukuma novada dzīves telpas, rekreācijas un tūrisma attīstībai. Šie resursi ir nozīmīgs nacionālās identitātes saglabāšanas elements. Tukuma novada teritorija ir bagāta ar kultūrvēsturiskā mantojuma objektiem – kompleksām apbūves un tās vides kopām, ainaviskiem ceļiem.

Liela nozīme teritorijas ainavas telpiskās struktūras veidošanā ir muižām, kas radīja ap sevi noteiktu ietekmju laukus – dažādas saimnieciskās ēkas, parkus, alejas, pusmuižas un citus objektus. Tukuma novada teritorijā ir plašs daudzveidīgu kultūrvēsturisko objektu skaits, kas gadsimtiem veidojuši novada kultūrvēsturisko ainavu un vidi. Novadā atrodas daudzas pilis un muižas. Kā ievērojamākās ir Jaunpils pils, Šlokenbekas muiža, Durbes pils, Jaunmoku pils. Nozīmīgākie kultūrvēsturiskie objekti un pilsētbūvniecības pieminekļi novadā ir Tukuma un Kandavas vecpilsētas. Neatņemams kultūrvēsturiskā mantojuma elements ir novada baznīcas.

Tukuma un Kandavas vecpilsētas ir vienas no novada kultūrvēsturiski nozīmīgajām teritorijām. 14.–18. gs. plānojuma vēsmas atspoguļo Tukuma pilsētas vēsturiskais centrs jeb vecpilsēta – Vectukums.

Nozīmīga kultūrvēsturiskā mantojuma daļa ir novada baznīcas. Vēsturiskus notikumus neļauj aizmirst Tukuma novada teritorijā esošās piemiņas vietas un pieminekļi. Starp tiem ievērojamākie ir Brāļu kapi Lestenē, Tukuma Meža kapi ar parka daļu un brāļu kapiem.

Dažādās dabas teritorijas, kultūrvēsturiskie objekti un izveidotā apbūve un apstādījumi veido novada ainavas daudzveidību. Attīstībai nozīmīga ir gan cilvēku veidota ainava, gan dabas ainavas. Kultūrvēsturisko teritoriju un ainavas saglabāšana sekmē iedzīvotāju nacionālās pašapziņas vairošanu un piederības sajūtu novadam.

Īpašas ainavu telpas:

- Tukuma vecpilsēta;
- Kandavas vecpilsēta un tās apkārtne;
- Baltijas jūras līča piekraste;
- Jaunpils, Viesata, Leveste, Jurģi un lauku ainava;
- Jelgavas šoseja (P98), kur pārredzams Zemgales līdzenums ar nacionālas nozīmes lauksaimniecības zemēm;
- Ziemeļkurzemes pauguraine (Tukums – Lamiņi, Tukums – Zvāre, Tukums – Dzirciems);
- Austrumkurzemes pauguraines ainava – Abavas senleja (kreisais krasts no Aizdzires uz Kalnmuižu);
- Kandava – Matkule – Vāne (lauksaimniecības zemes, liepu aleja);
- Purvu ainava – Ķemeru Nacionālais parks, kur pieejami arī resursi rekreācijai, meža veltes.

Skatu punkti:

- pirms Sātiem, Irlavas pagasta ziemeļos, pie Abavas upes, autoceļu P121 un V1452 krustojumā. Skats uz baznīcu, ainava ar tiltu uz nekurieni;
- Kuršu pilskalns pie Kandavas;
- Pavārkalns, Mālkalns, kapu kalns – skats uz Tukuma pilsētu;
- Durbes pils – skats uz Tukuma pilsētu;
- vietas, kur ir skati no putnu vērošanas torņiem (Lielā Ķemeru tīreļa laipa un skatu tornis, skatu vietas Dunduru pļavās, Kaņiera ezera putnu vērošanas tornis, Kaņiera pilskalns un dabas taka, Kupskalnu dabas taka, Engures Ornitoloģisko pētījumu centrs un putnu vērošanas torņi, Smiltiņkalns, Karātavu kalni).

5. karte. Ainaviskās un kultūrvēsturiskās teritorijas Tukuma novadā

Apzīmējumi

Tukuma novada robeža

Galvenie autoceļi

ar asfalta segumu
ar grants segumu
Pārējie autoceļi
Dzelzceļa līnija
Lielākās upes
Ūdenstilpes

Piejūras mežu teritorijas
Piejūras vēsturiskās apbūves vietas
Tūrisma un dabas aizsardzības teritorijas
Vērtīgas dabas ainavas un skatu vietas
Mežsaimniecības teritorijas
Lauksaimniecības zemju areāli
Ainaviskie ceļi

Pils
Muiža
Vēsturiskais centrs
Vēsturiska apbūve
Baznīca
Piemiņas vieta, parks
Pilskalns
Senkapi

Vadlīnijas ainavisko un kultūrvēsturisko teritoriju attīstībai

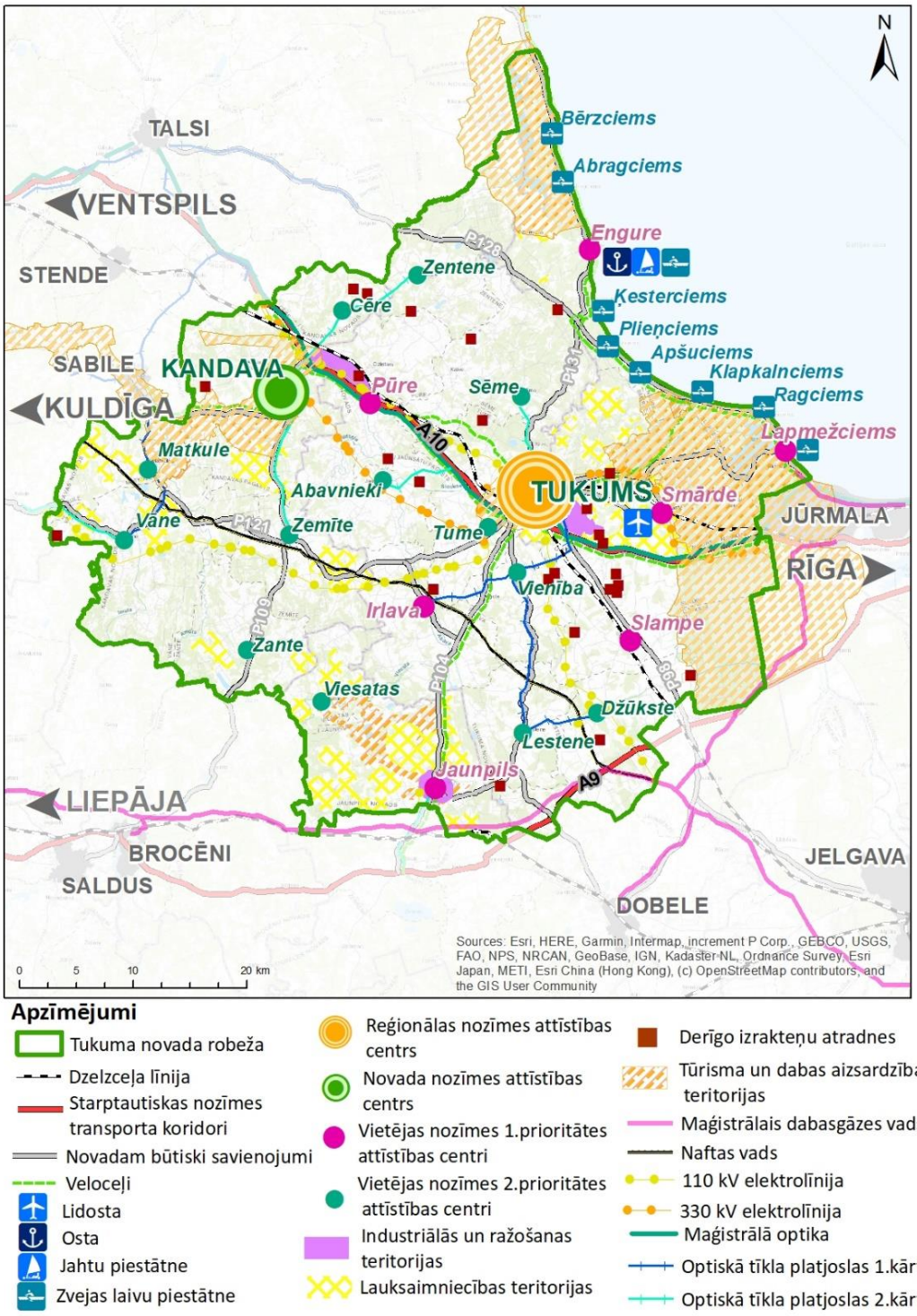
- Jāsaglabā un jāattīsta Tukuma novada ciemu raksturs un identitāte.
- Lai saglabātu piekrastei raksturīgo kultūrvēsturisko ainavu, identitāti un raksturu, jānosaka vēsturiskās apbūves teritorijas piekrastes ciemos, izvirzot papildu arhitektūras prasības esošo būvju rekonstrukcijai un jaunu būvniecībai.
- Saudzīgi pārveidota vide ir atzīta par Baltijas jūras piekrastes lielāko vērtību. Plānošanas un būvniecības procesā ieteicama maksimāli toleranta attieksme pret dabīgo vidi, harmoniski iekļaujoties ainavā un papildinot to.
- Nav vēlama zemju lietošanas veida maiņa, būvniecība jāveic, maksimāli saglabājot raksturīgā reljefa iezīmes un dabisko veģetāciju. Nav vēlama vienlaidus apbūve visā piekrastes garumā. Piekrastē jāsaglabā maz skarta, atpūtai un izklaidei piemērota vide ar tradicionālo piekrastes ainavu un apbūvi.
- Izstrādājot teritoriju plānojumus, jārespektē apkārtnes kultūrvēsturiskā ainava, tradicionālās apbūves plānojuma struktūra, zvejniekciemam raksturīgā apbūve un būvtehniskie paņēmieni.
- Ieteicams izvairīties no izkliedētas attīstības – piekrastes zonā jaunu dzīvojamo ēku būvniecība paredzama galvenokārt esošajos ciemos. Ieteicams noteikt ainavu teritorijas. Paredzot būvniecību ainavu teritorijās, ieteicams izstrādāt ainavu tematiskos plānojumus.
- Ieteicams izvairīties no vizuālas un ekoloģiskas iejaukšanās ainavā, rekreācijas objektiem izvēloties mazāk jutīgu, ainaviski izsvērtu izvietojumu, maksimāli integrējot tos apkārtējā vidē. Ainaviskā uztvere vēlams būves izvietot ārpus skatupunktu robežām.
- Izvairīties no tāda būvju izvietojuma, kas aizsedz dabiskos skatupunktus uz jūru, uz augstvērtīgiem ainavu punktiem.
- Īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās jāpanāk vides aizsardzības un zemes īpašnieku interešu salāgošanas risinājumi, nodrošinot komunikāciju starp pašvaldības, valsts iestādēm un zemju īpašniekiem.
- Tukuma novada muižu un tām pieguļošo parku atjaunošana/vēsturiskajam raksturam atbilstoša attīstība.
- Kultūrainavas integrēšana plānošanā, paredzot aizsargāt, radoši attīstīt kultūrainavas. Ieteicams teritorijas plānojuma ietvaros izstrādāt kultūrainavu aizsardzības un attīstības plānu, nosakot ainavas, kurām ir īpaša vēsturiskā, estētiskā un ekoloģiskā nozīme.
- Ja cilvēka darbības un lauku neapsaimniekošanas rezultātā ir radusies degradēta, bojāta ainava, kurām ir īpaša vēsturiskā, estētiskā un ekoloģiskā nozīme, jāparedz rekultivācijas pasākumi.
- Tukuma pilsētas vēsturiskajam centram un Kandavas vecpilsētā nākotnē saglabājama ir vēsturiskā fona mazstāvu apbūve, tradicionālie būvniecības un apdares materiāli – koks, apmests laukakmeņu mūris, ķieģeļi, ēku dekoratīvie elementi, dakstiņu jumta klājumi.
- Jāparedz Tukuma vecpilsētas – Vectukuma – reģenerācijas plāna izstrāde un ieviešana, lai nodrošinātu teritorijas vitalitāti un pievilcību.
- Vecpilsētu telpu veidošanā būtiska loma ir sakārtotām, pilnvērtīgām apbūves teritorijām ar vizuāli pievilcīgu, kvalitatīvu un savam laikam atbilstošu arhitektūru, kultūrvēsturiskā mantojuma un ainavas saglabāšanai un arī jaunu, laikmetīgu un modernu akcentu ieviešana.

- Kandavas un Tukuma vēsturisko centru nozīmīgas un perspektīvā saglabājamas īpašās vērtības ir vēsturiskais raksturs, ko veido pilsētas plānojums un ielu tīkls, kas izveidojies ap galveno ielu, pilsētas ainava un tās mērogs, reljefs, apbūves telpiskā organizācija.
- Pilsētu zaļās teritorijas veido pilsētu rekreācijas un ainavas telpu, tās caurvij un līdzsvaro citu telpu klājumus. Tukuma pilsētā jāizmanto esošās ūdensmalas – vairāk izceļama Slocenes upes mala un atjaunojams Tukuma ezers, Melnezers. Jāpilnveido zaļās teritorijas, tai skaitā jāparedz parku labiekārtošana un atjaunošana.

5.6 PRIORITĀRI ATTĪSTĀMĀS TERITORIJAS

Prioritāri attīstāmās teritorijas visciešāk skar novada urbānos areālus, kas paredz attīstīt novada telpisko struktūru, maksimāli izmantojot esošo apdzīvojuma potenciālu, veicina esošo apdzīvojuma centru attīstību, papildinot to funkcijas atbilstoši pieejamajiem resursiem un ģeogrāfiskā izvietojuma diktētiem priekšnoteikumiem (gan pilsētās, gan lauku teritorijās).

6. karte. Prioritāri attīstāmās teritorijas Tukuma novadā

Ražošanas un transporta attīstības teritorijas noteiktas, ņemot vērā esošo teritorijas izmantošanu un resursus, transporta infrastruktūras objektus – industriālo parku un ražošanas teritorijas, Tukuma lidlauku, valsts autoceļus A10 un P98, dzelzceļa līniju.

Derīgo izrakteņu ieguve ir nozīmīgs novada vietējās saimniecības elements. Tukuma novada teritorijā atrodami tādi derīgie izrakteņi kā dolomīts, māls, smilts, grants, sapropelis, saldūdens, kūdra.

Zivsaimniecība un lauksaimniecība ir novada jau vēsturiski tradicionālās un prioritārās nozares, līdz ar to šo nozaru darbības vietas ir nozīmīgas novada prioritāri attīstāmās teritorijas.

Vadlīnijas prioritāri attīstāmo teritoriju attīstībai

Apdzīvoto vietu prioritāri attīstāmās teritorijas:

- Jāizvairās no apdzīvoto vietu nepamatotas izplešanās uz dabas teritoriju rēķina, jāpanāk optimāla iedzīvotāju un apbūves blīvuma paaugstināšana ciemos.
- Katras apdzīvotas vietas un teritorijas apdzīvojuma attīstība jāplāno vienlaicīgi ar inženiertehnisko nodrošinājumu un publisko pakalpojumu attīstību. Kvalitatīvas tehniskās un sociālās infrastruktūras izveide.
- Plānojot apdzīvoto vietu inženiertehniskā nodrošinājuma būvniecību un paplašināšanu, jāizvēlas videi draudzīgi risinājumi, lai mazinātu vides piesārņojumu.
- Bez nepieciešamās sociālās un inženiertehniskās infrastruktūras nodrošinājuma nav pieļaujama jaunu dzīvojamās apbūves teritoriju veidošana ārpus ciemiem.
- Jaunas dzīvojamās apbūves teritorijas plānojamas vietās, kur nav tieša rūpnieciskās zonas vai maģistrālo autoceļu piesārņojuma ietekme.
- Dzīvojamā apbūve teritorijā veidojama, izvērtējot transporta infrastruktūras ietekmi. Galvenā transporta koridora (Rīga – Ventspils) un transporta mezgla tuvumā esošās industriālās un pakalpojumu teritorijas un teritorijas mājokļu attīstībai.

Ražošanas, industriālās teritorijas:

- Ražošanas, industriālās un noliktavu apbūves teritorijas izvietojamas atsevišķi no dzīvojamām teritorijām, racionāli izmantojot esošo tehnisko infrastruktūru un sasniedzamību, iespēju robežās primāri tās izvietojot, revitalizējot degradētās teritorijas. Veidojot industriālo zonu, jāizvairās no garas vienlaidu joslas veidošanas bez atdalošajām zaļajām teritorijām.
- Veicināt labvēlīgas uzņēmējdarbības vides veidošanu, īpaši atbalstot uz zināšanām, pētniecību un videi draudzīgām tehnoloģijām balstītu inovatīvo ražošanu, rūpniecisko galaproduktu ar augstu pievienoto vērtību.
- Atbalstāma ražošanas izvietošana, iespējami izvairoties no konfliktsituācijas starp ražošanu un dzīvojamo, rekreācijas telpu un dabas aizsardzību,
- Izmantojot vienu no galvenajām novada konkurētspējīgajām priekšrocībām – transporta koridora Rīga – Ventspils potenciālu, teritorijās ap to paplašināt industriālo telpu – paredzēt teritorijas transporta, loģistikas un citu saistītu pakalpojumu un apstrādes rūpniecības attīstību. Industriālās teritorijas jānodrošina ar atbilstošām inženierkomunikācijām.

Zvejniecības un kultūrvēstures attīstības teritorijas, tūrisma teritorijas:

- Zvejniecības kā dzīvesveida saglabāšana un zivju produkcijas pārstrādes uzņēmumu attīstība.
- Dabas un kultūrvēsturiskajās teritorijās veicināms tūrisms un saimnieciskā darbība, kas draudzīga videi un atbalsta tūrisma un rekreācijas attīstību – zvejniecība, amatniecība, pakalpojumi.
- Katras apdzīvotas vietas plānojumam jāveicina dzīves vides kvalitātes paaugstināšanās, sabalansējot attīstības intereses, ekonomikas izaugsmes un dabas un kultūrvēsturisko objektu saglabāšanas prasības.
- Izmantojot kultūrvēsturiskās un izcilās dabas vērtības un resursus, jāattīsta rekreācijas un tūrisma teritorijas ar nelieliem, ainavas mērogam atbilstošiem objektiem un infrastruktūru, ievērojot vides aizsardzības prasības un ņemot vērā riskus (krasta eroziju, applūšanas risku u.c.), kā arī nodrošinot kvalitatīvus dzīves apstākļus vietējiem iedzīvotājiem un atpūtas iespējas novada viesiem.
- Dažādus sabiedriskas nozīmes objektus, kas radītu jaunas darba vietas un veicinātu tūrismu un aktīvā tūrisma zonas, jāveido tālāk no jūras krasta, radot tam speciālas vietas un infrastruktūru.

Derīgo izrakteņu teritorijas:

- Jaunas atradnes veidojamas tikai, ja tās nekonfliktē ar blakus un tuvumā esošām teritorijām, ja nodrošināta atdaloša buferzona.
- Jāveicina plašāka lauksaimniecības zemju izmantošana tiešai lauksaimnieciskai ražošanai. Nav pieļaujama novadā vērtīgāko lauksaimniecības zemju degradēšana vai izmantošana derīgo izrakteņu ieguvei.

Lauksaimniecības teritorijas:

- Atbalstāma lauksaimniecības teritoriju daudzveidīga izmantošana agrobiznesa vajadzībām (graudkopība, augkopība, dārzkopība, lopkopība u.c.), tai skaitā bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai.
- Meliorācijas sistēmu sakārtošana un attīstība.
- Tukuma novada teritorijā nav atļauta ģenētiski modificētu kultūraugu audzēšana.
- Nav atbalstāma vērtīgu lauksaimniecības zemju degradēšana vai apmežošana, teritoriju aizaudzēšana ar krūmiem un meliorācijas sistēmu sagraušana.
- Atbalstāma neizmantoto un mazvērtīgo lauksaimniecības zemju apmežošana, nepieļaujot ainavas daudzveidības un estētiskās kvalitātes samazināšanos ainaviski nozīmīgās teritorijās, nepieļaujot izcilu skatu zaudēšanu un kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu aizsegšanu.
- Tiek atbalstīta teritoriju izmantošanas dažādošana – tradicionālais apdzīvojums, tūrisms, daudzveidīga ražošana, derīgo izrakteņu ieguve, dažādu pakalpojumu sniegšana.
- Pārējās lauksaimniecības teritorijas perspektīvā paredzamas daudzfunkcionālai izmantošanai – lauksaimnieciskai ražošanai, tostarp bioloģiskajai lauksaimniecībai, dažādu uzņēmumu darbībai, dzīvošanai un atpūtai.

- Nav atbalstāma plaša lauksaimniecības zemju lietošanas kategorijas maiņa citos lietošanas veidos. Areālos saglabājamas lauksaimniecības teritorijas, paredzot arī daudzveidīgus alternatīvus nodarbes veidus.

6 SADARBĪBA AR KAIMIŅU PAŠVALDĪBĀM

Sadarbība ir caurviju tēma aktuālajā plānošanas periodā. Mijiedarbība ar kaimiņu pašvaldībām tiek analizētā visās nozarēs, dažās – mobilitāte, dabas aizsardzība, transporta infrastruktūra – sadarbība ir izteiktāka, citās pašvaldības darbojas, koncentrējoties savā teritorijā.

Sadarbība tiek uzskatīta par pašvaldības darbības instrumentu, lai efektīvāk risinātu dažādas problēmas, ar ko saskaras vietējā pārvalde. Sadarbības priekšrocības:

- efektīvākais un lētākais veids, kā ieviest jaunu pakalpojumu (vairākas pašvaldības kopā algo noteiktas (relatīvi sarežģītas) jomas speciālistu;
- produktivitātes paaugstināšana attiecībā uz pašvaldības pakalpojumiem – samazinās viena pakalpojuma izmaksas un, iespējams, paaugstinās pakalpojumu sniegšanas līmenis;
- vienkāršāk risināmas problēmas, kas saistītas ar pierobežu (piemēram, piesārņojuma jautājumi jārisina plašākā mērogā);
- atsevišķu pašvaldību struktūrvienības var koordinēt savu darbību noteiktā jomā;
- pašvaldībām ir iespēja sakārtot nevienlīdzīgus maksājumus par pakalpojumiem vai labumu saņemšanu.

Tukuma novadam ir septiņas kaimiņu pašvaldības: Jūrmala, Mārupes novads, Talsu novads, Kuldīgas novads, Jelgavas novads, Dobeles novads, Saldus novads.

6. karte. Tukuma novada kaimiņu pašvaldības.

Diskusijas par Tukuma novada sadarbību tika organizētas 2021. gada 16. septembrī ar Zemgales un Pierīgas reģiona pašvaldību un plānošanas reģiona pārstāvjiem, 2021. gada 4. oktobrī – ar Kurzemes reģiona pašvaldībām un plānošanas reģiona pārstāvjiem. Diskusijā piedalījās Jūrmalas, Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada, Dobeles novada, Mārupes novada, Kuldīgas novada, Liepājas un

Dienvidkurzemes novada, Saldus novada, Talsu novada, Ventspils valstspilsētas un Ventspils novada pašvaldību pārstāvji.

Svarīgākās funkcionālās saites ar kaimiņu novadiem ir tūrisma attīstība, kopīga dabas vērtību, īpaši aizsargājamo teritoriju apsaimniekošana, kas ietver dabas taku uzturēšanu, vides kvalitātes nodrošināšanu. Viens no nozīmīgākajiem kopīgajiem objektiem ir Ķemeru Nacionālais parks un Engures ezers, kā arī sadarbība Baltijas jūras līča aizsardzības un attīstības jautājumos. Funkcionālā ietekme ir arī kultūras jomā, tiek veidots Eiropas kultūras galvaspilsētas piedāvājums kopā ar Jūrmalu, būtiska ir Kurzemes reģionam raksturīgā vēsturiskā mantojuma saglabāšana. Viena no būtiskākajām funkcionālajām saitēm ir mobilitāte, savstarpējā sasniedzamība un nākotnes transporta attīstība, kas ietver gan kaimiņu pašvaldību teritorijām būtiskos mobilitātes punktus, gan veloceliņus, drošus un kvalitatīvus ceļus.

3. tabula. Tukuma novada sadarbības raksturojums ar kaimiņu pašvaldībām

Joma	Sadarbības raksturojums
Sporta joma	• Infrastruktūras īre – Jūrmala izmanto Tukuma sporta infrastruktūru • Reģionāla, nacionāla līmeņa sacensības • Cilvēkresursi – sporta speciālistu piesaiste
Kultūrvide	• Kopīgi sadarbības projekti, piemēram, kultūras mantojumā balstītu kultūras maršrutu un inovatīvu tūrisma produktu attīstīšana • Ar Jūrmalas pašvaldību kopīgas aktivitātes un pasākumi Eiropas Kultūras galvaspilsētas statusam
Veselības joma	• Cilvēkresursu piesaistes plāns ar fokusu uz ambulatoro pakalpojumu sniedzošajiem speciālistiem (kopīga piesaistīšana abu pašvaldību veselības aprūpes iestādēm, kopīga speciālistu finansiāla vai materiāla atbalstīšana)
Sociālā joma	• Aktuālās informācijas apmaiņa un savstarpējā pozitīvās pieredzes pārņemšana
Izglītība	• Pieredzes apmaiņas pasākumi pedagogiem • Profesionālās ievirzes izglītība • Vienota izglītības iestāžu attīstības un reorganizācijas plānošana • Regulāra informācijas apmaiņa par izglītības iestāžu tīkla izmaiņām • ES fondu vai citu ārēju finanšu instrumentu līdzfinansētu kopprojektu īstenošana • Ar Jūrmalas pašvaldību sadarbība jaunu izglītības metožu attīstīšanā skolām, skolotāju sagatavošana, apmācības gan skolotājiem, gan skolēniem. • Daudzfunkcionāls dabas tūrisma centrs Ķemeros
Komunālā infrastruktūra	• Ar Jūrmalas pašvaldību sadarbība decentralizētās kanalizācijas sistēmas apkalpošanā, taču tā ir īstenojama komersantu starpā –

Joma	Sadarbības raksturojums
	savākšanas pakalpojuma sniedzējam vienojoties ar SIA "Jūrmalas ūdens"
Atkritumu apsaimniekošana	• Kopā ar Jūrmalu dalība kopuzņēmumā SIA "Piejūras AAS"
Tūrisms	• Kopīgi ar Jūrmalas pašvaldību piejūras tūrisma maršrutu piedāvājumi, tai skaitā sadarbība Jūrtakas maršruta turpmākai attīstībai. Sadarbība rehabilitācijas un veselības tūrisma piedāvājuma popularizēšanā • Sadarbībā ar visiem kaimiņu novadiem naktsmītņu plānošanā (nacionāla un starptautiska mēroga kultūras, sporta pasākumiem) • Kopā ar visām kaimiņu pašvaldībām un reģionu pārvaldēm sadarbība starptautiska tūrisma piedāvājuma izstrādē un popularizēšanā • Sadarbība tūrisma informācijas centru tīklā • Sports, kultūra, tūrisms – sadarbība naktsmītņu plānošanā, nodrošināšanā • Veidot reģionāla mēroga tūrisma piedāvājumu, kopīgi virzīties uz starptautiska mēroga tūrisma attīstību
Dabas vērtību saglabāšana	• Baltijas jūras līča piekrastes aizsardzība un attīstība • Kopīga dabas vērtībās balstīta tūrisma infrastruktūra, piedāvājums, mārketings, projektu izstrāde un ieviešana • Dabas teritorijas – Ķemeru Nacionālais parks – kopīga apsaimniekošana un aizsardzība • Vides kvalitātes uzlabošana • Vienota izpēte un pasākumi dabas vērtību saudzīgas izmantošanas potenciāla attīstībai • Ar Dobeles novada pašvaldību – rekreācijas resursu saudzīga izmantošana (Zebrus – Īles mežu masīvs, dabas takas, mežs), Zebrus ezera izmantošana rekreācija (Jaunpils), aizsardzība
Pārvaldība	• Drošības jomas sadarbība (operatīvie dienesti, glābšanas darbi, civilā aizsardzība) • Būvniecības principi un vadlīnijas piejūras teritorijās • Investīciju piesaiste pašvaldību sadarbības projektiem (Baltijas jūras reģiona kontekstā, kopīga infrastruktūra) • Labās prakses pieredzes apmaiņa speciālistu jomā, sadarbības projekti
Uzņēmējdarbība	• Jūrmalas biznesa inkubatora sniegto pakalpojumu izmantošana
Mobilitāte, satiksmes infrastruktūra	• Autoceļu un maģistrālu veloceļu tīkla saskaņota attīstība

Joma	Sadarbības raksturojums
	• Mobilitātes punktu attīstība, t.sk. vienotas būvprojektēšanas vadlīnijas un tehniskās specifikācijas reģionālajiem un pilsētas mobilitātes punktiem • Sadarbība kaimiņu novadu mobilitātes plānu izstrādē • Sadarbība vienota sabiedriskā transporta plāna izstrādē • Vienots modelis un pārvadājumu attīstība zema pieprasījuma sabiedriskā transporta maršrutos – "savācējautobuss" uz reģionālajiem mobilitātes punktiem vai autobuss pēc pieprasījuma – modeļu izstrāde un pilotprojekti novadu teritorijās • Sadarbība reģionālo dzelzceļa ekspresu attīstībā ar Jūrmalu, Jelgavu, Dobeles novadu • Vienotās biļetes attīstība – pilsētu sabiedriskā transporta maršrutu tīkls, pasažieru vilciens maršrutu tīkls, Tukuma novada maršrutu tīkls – nodrošinot braucienu "no durvīm līdz durvīm" ar vienu biļeti par vienu cenu un saskaņotiem grafikiem ar 3 transporta veidiem • Park&Ride attīstības plānošana kopā ar Mārupes novadu un Jūrmalas pilsētu